

A magyar nyelvterület változása Horvátország mai területének keleti részén, az elmúlt fél évezredben

Promjena mađarskog govornog područja u istočnom dijelu današnje Hrvatske, u posljednjih pola tisućljeća

Kocsis Károly

MTA CSFK Földrajztudományi Intézet

Az anyanyelv megőrzésének lehetőségei a magyar nyelvterület peremén

Mogućnosti očuvanja mađarskog kao materinskog jezika na periferiji mađarskog govornog područja.

2016. október 21-22.

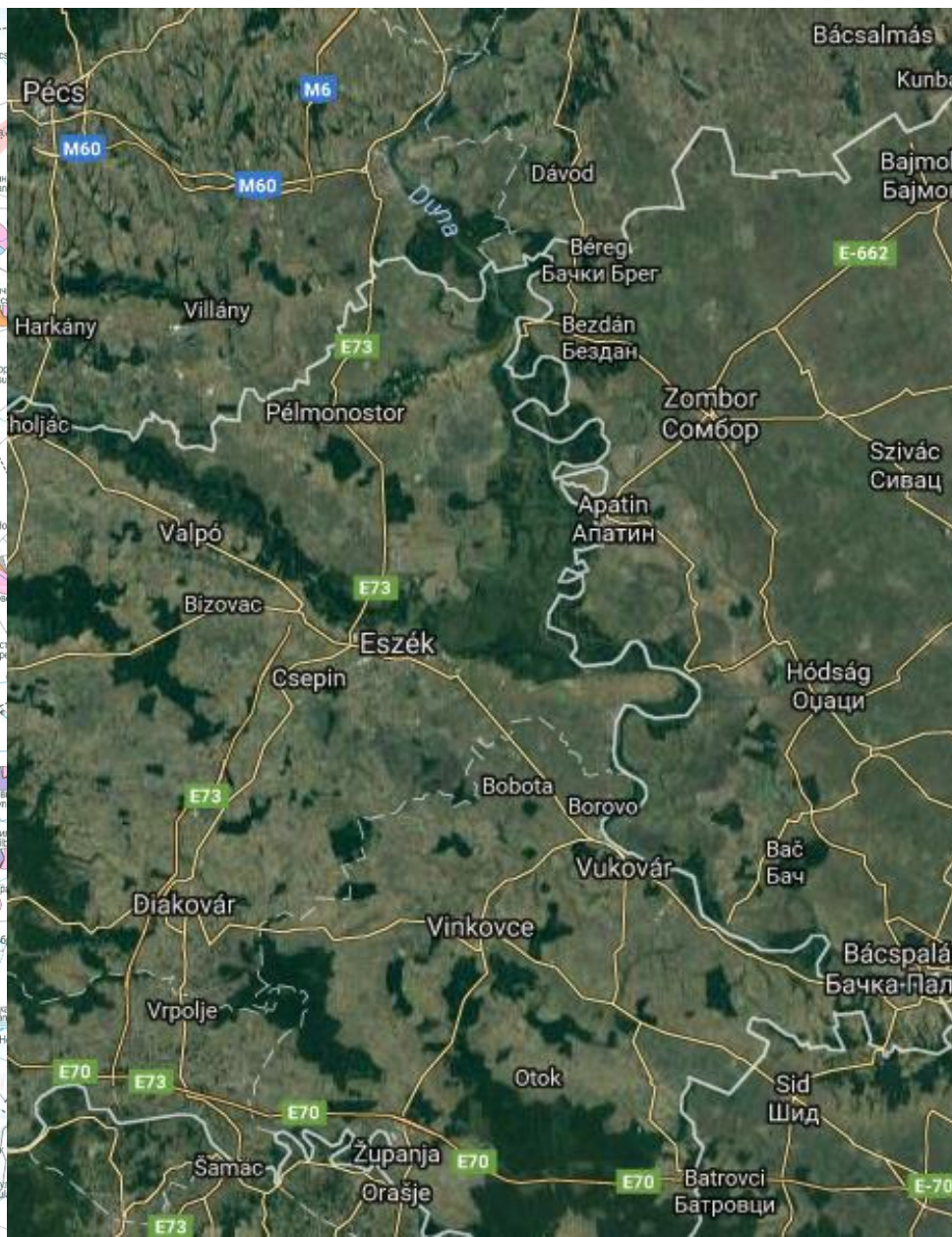
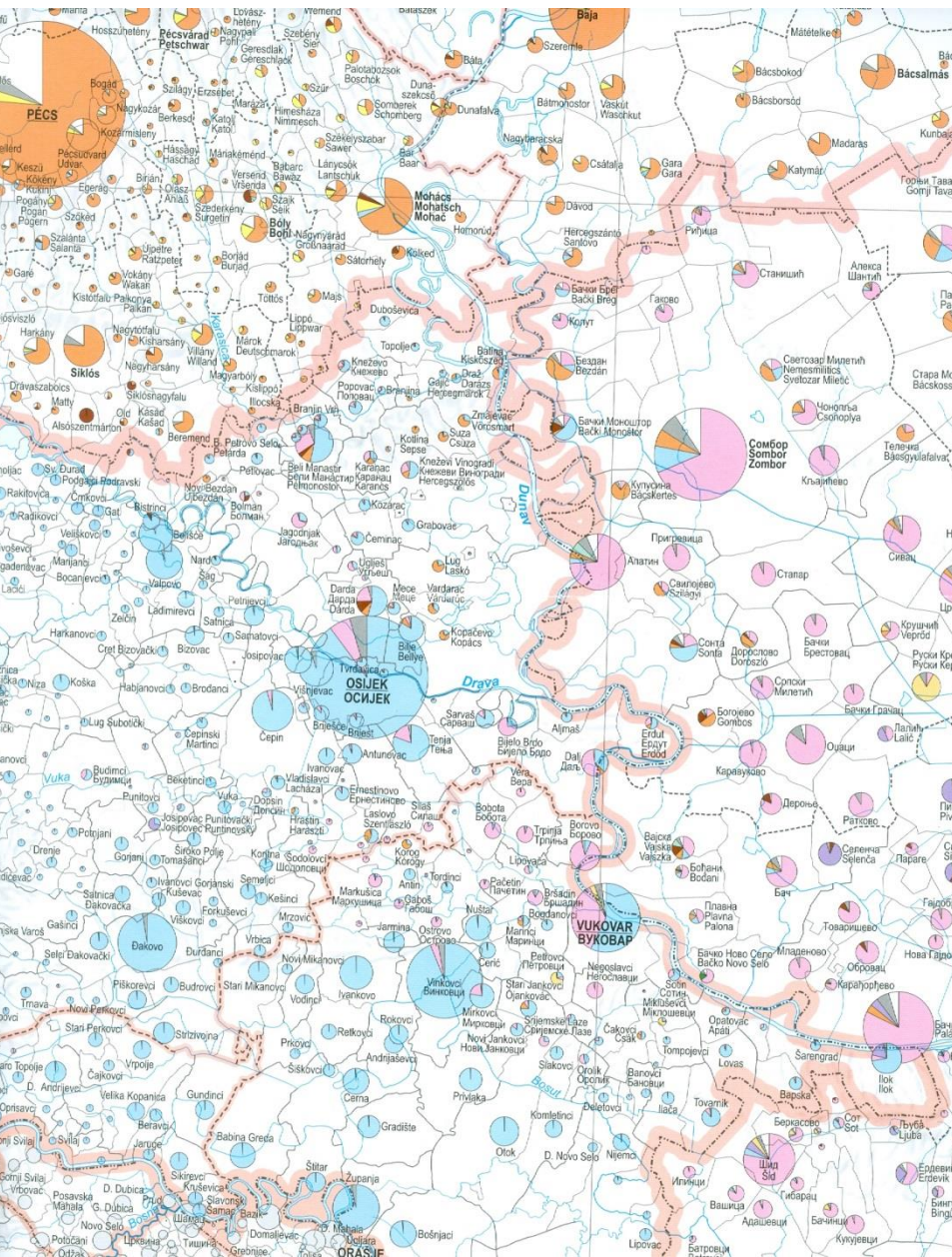
21-22. Listopad 2016

Strossmayer Egyetem, Bölcsészettudományi Kar

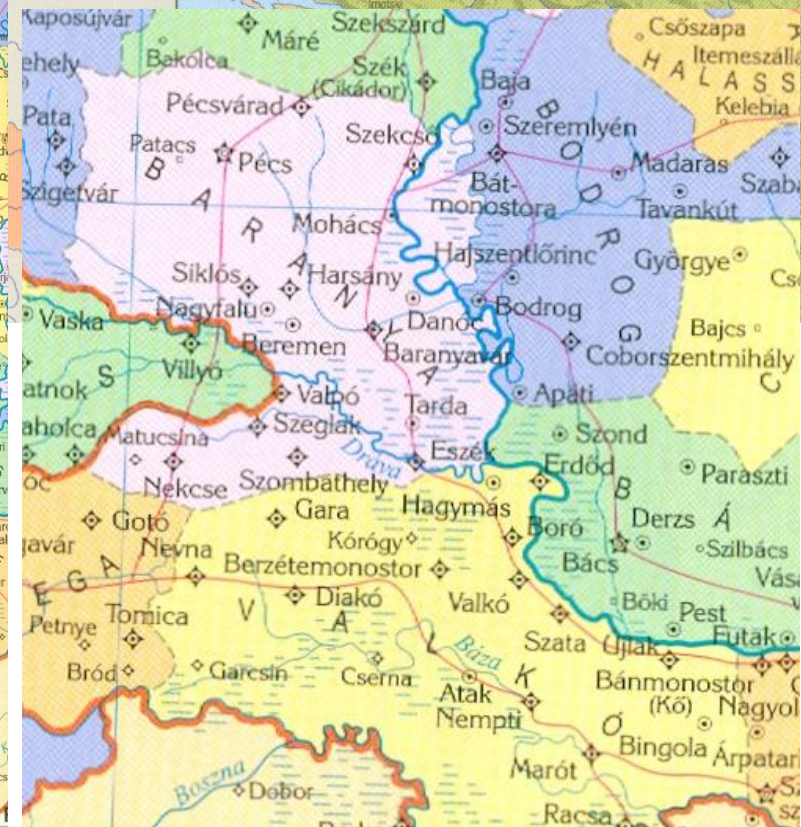
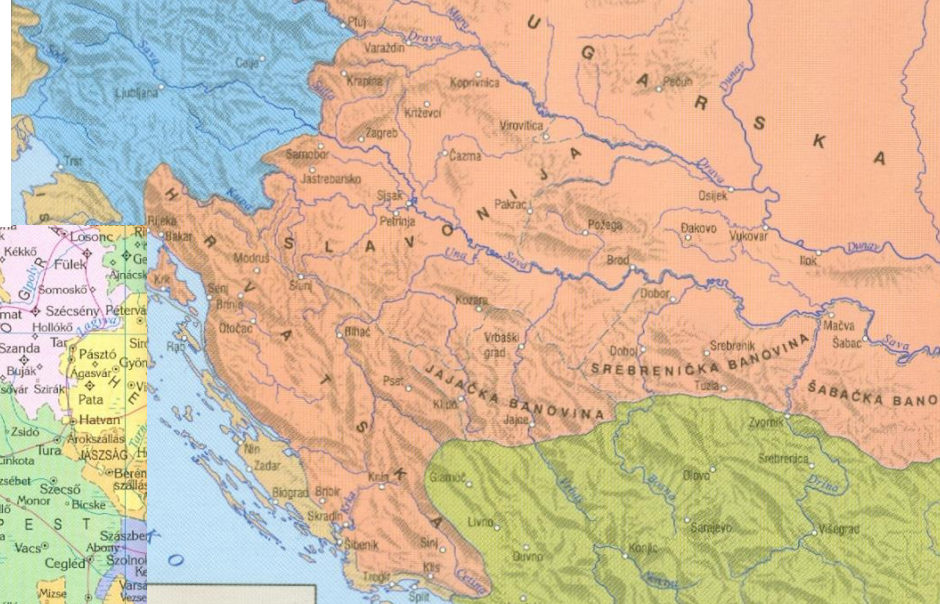
Sveučilište J.J. Strossmayera, Filozofski fakultet

Eszék - Osijek

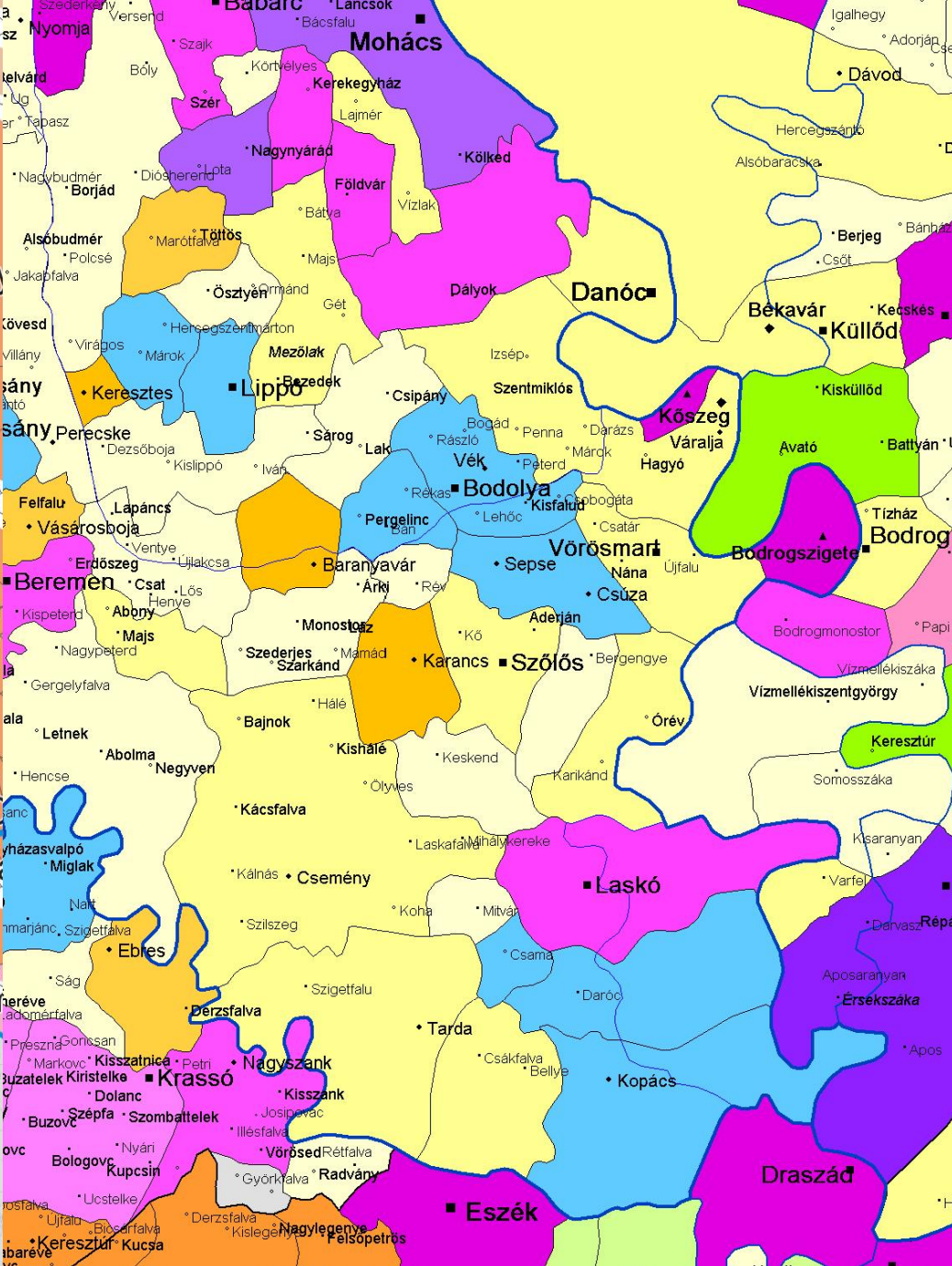
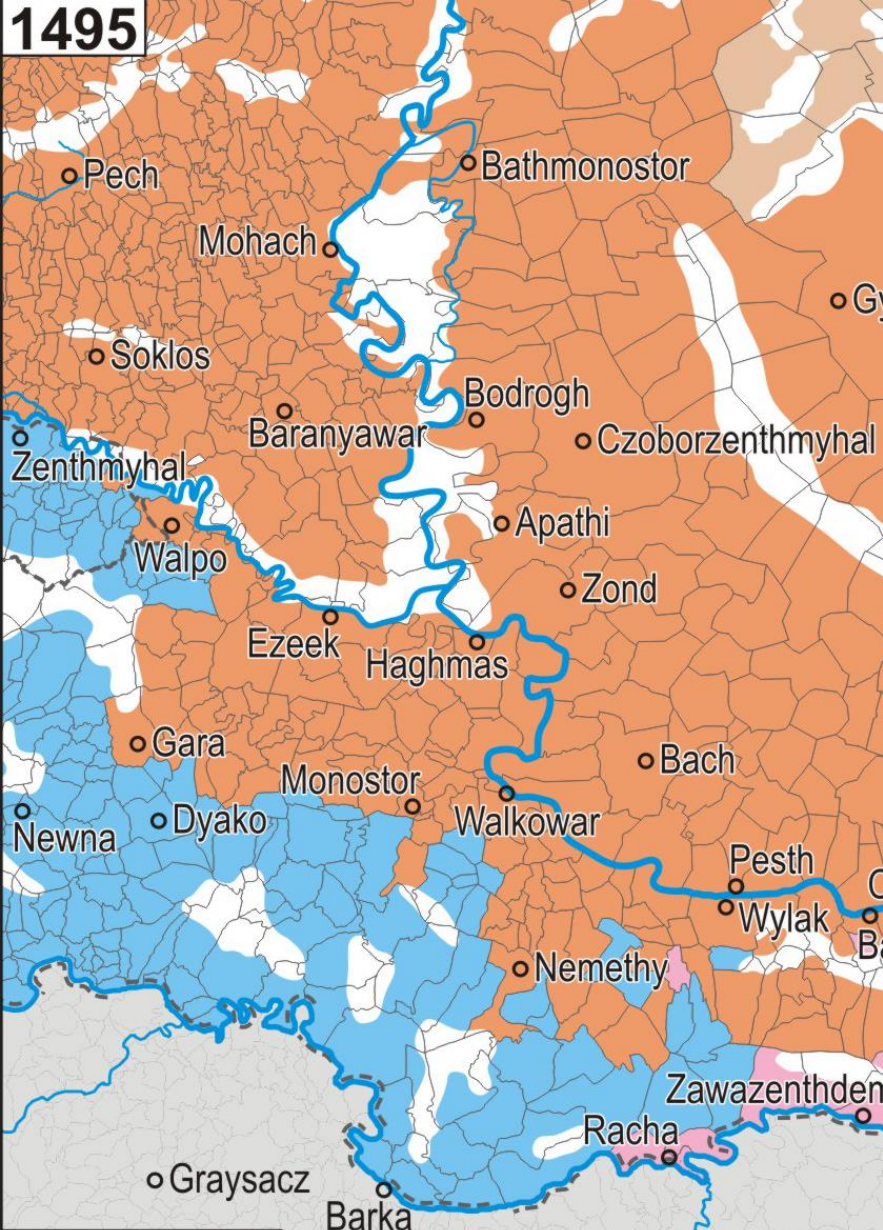
Kelet-Horvátország és szomszédsága etnikai és műholdas térképe



Hazánk délnyugati részei a középkor végén



1495

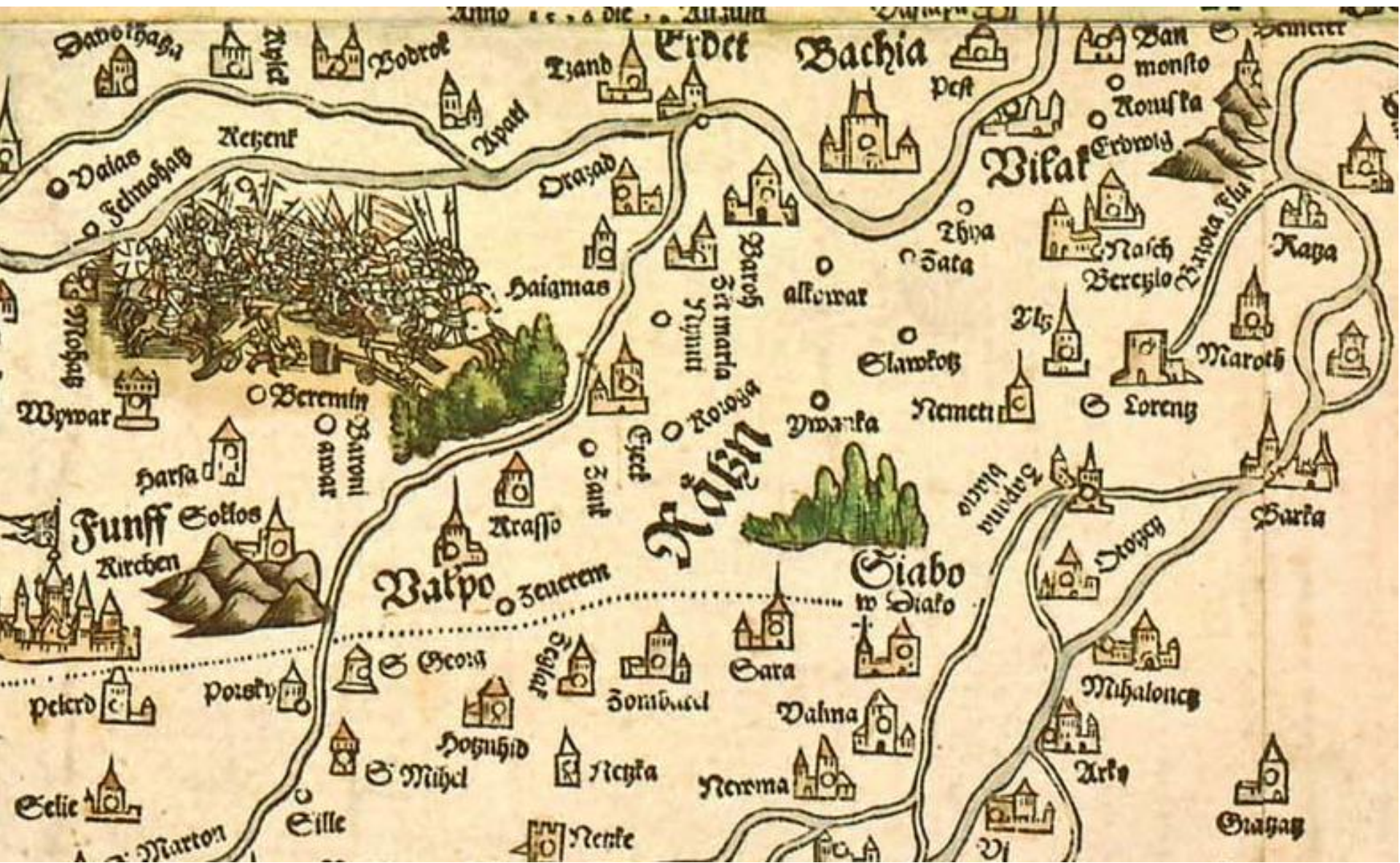


<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/1495.html>

Szerzők: Kocsis Károly, Tátrai Patrik, Bognár András
 Kartográfia: Agárdi Norbert, Farkas Zoltán,
 Keresztesi Zoltán, Kovács Anikó, Szabó Balázs
 © MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2012

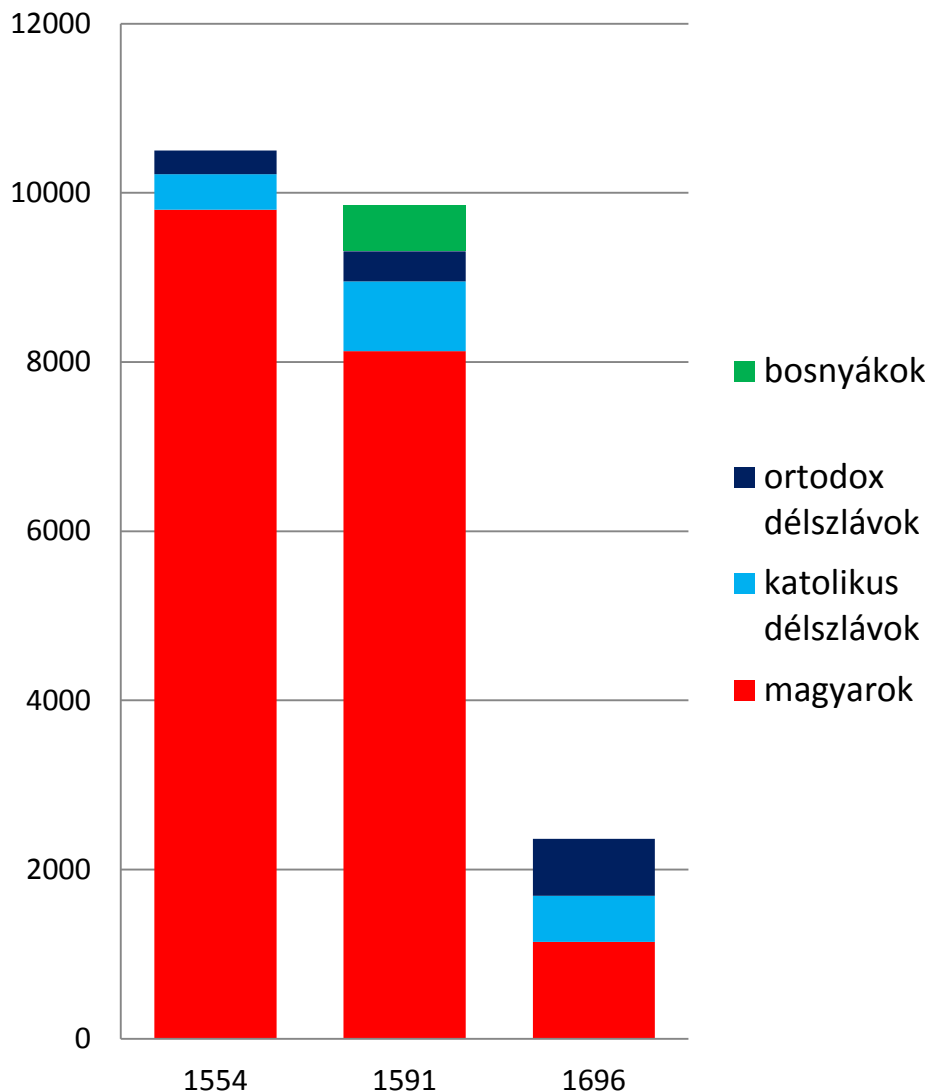
Engel Pál 2001: Magyarország a középkor végén. Térinfó Bt – MTA TTI, Budapest

Az 1526 - 1687 közötti időszak

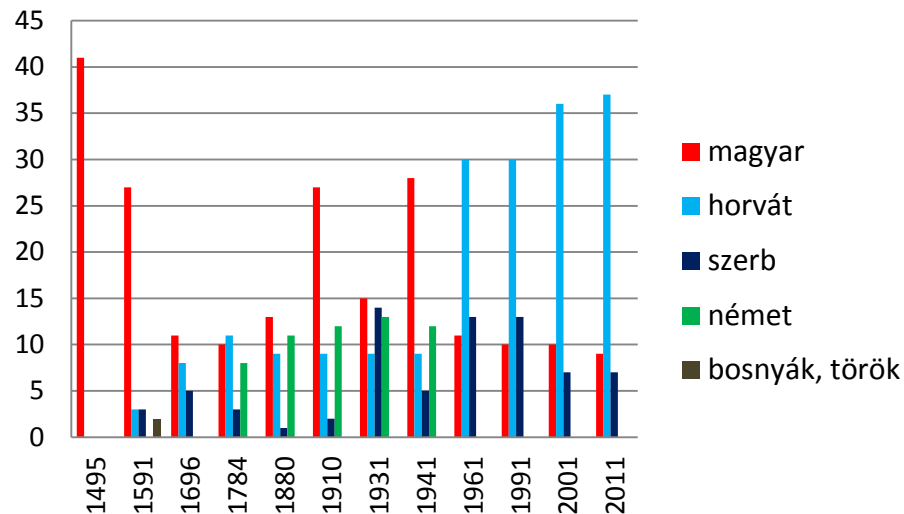


Tabula Hungariae (részlet), 1528, Ingolstadt (Lazarus)

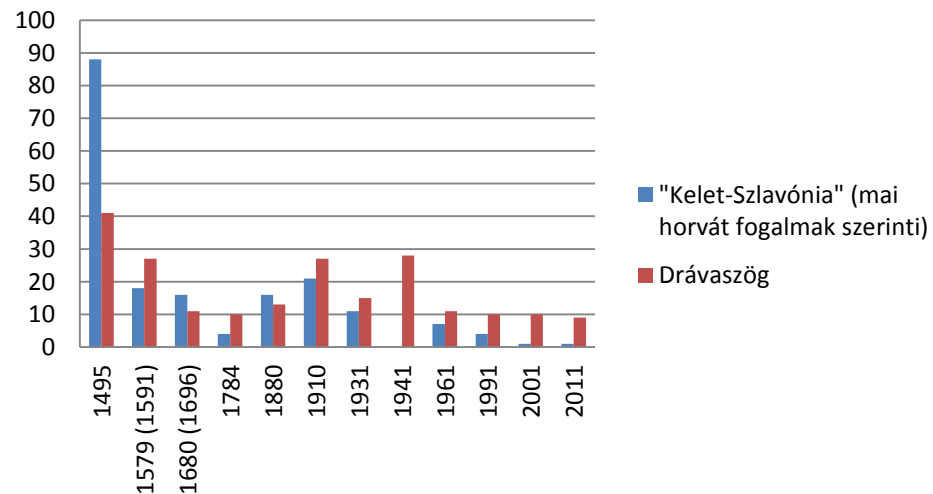
A Drávaszög népességének etnikai megoszlása (1555-1696)



A települések megoszlása etnikai többség szerint Baranya horvátországi részén (Drávaszög) 1495 - 2011 között



A magyar többségű települések számának változása Horvátország mai keleti területén (1495-2011)



Forrás: Pataky András 2009: Délkelet-Baranya (Drávaszög) hat évszázados településtörténete, lakosságának nemzetiségi összetétele és változásai, HunCro, Eszék

MAGYARORSZÁGI UTAZÁSAI.



A negyvenedik napon valamennyien a maguk árúccal együtt, a *kanizsai* ²⁾ katonasággal egy helyre gyülekeztek a kereskedőktől az évi bolt-jog fejében hét-, nyolczezer tert vesznek. Ez a hely Kanizsa meghódítójának, Il pasának alapítványa.

A lakosság és viselet. Az eszékiek mind végvidéki kalpagot és különféle ezüst gombos, posztó dolmányt viselnek; nyelvük magyar. A levegő és víz kellemes. Ezek a helyek mind oszmánli vérrel vannak átgyúrva. Itt van a *Gázi Kászim pasa* bucsújáróhelye, a ki a dsámi temetőjében, egy ólomtetejű, fényes kupolás sírboltban van eltemetve. A városban van *Mevstafa* *pas* bucsújáróhelye, a ki a dsámi temetőjében

EVLIA CSELEBI

TÖBÖK VILÁGUTADÓ

MAGYARORSZÁGI UTAZÁSAI

1660—1664.

TRAGÁNYI KÁROLY

A M. TUD. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK
MEGHÍVÁSÁNDÓL.

FORDÍTOTTA ÉS JOZSEFVÉRSÉGI KÖNYVEK

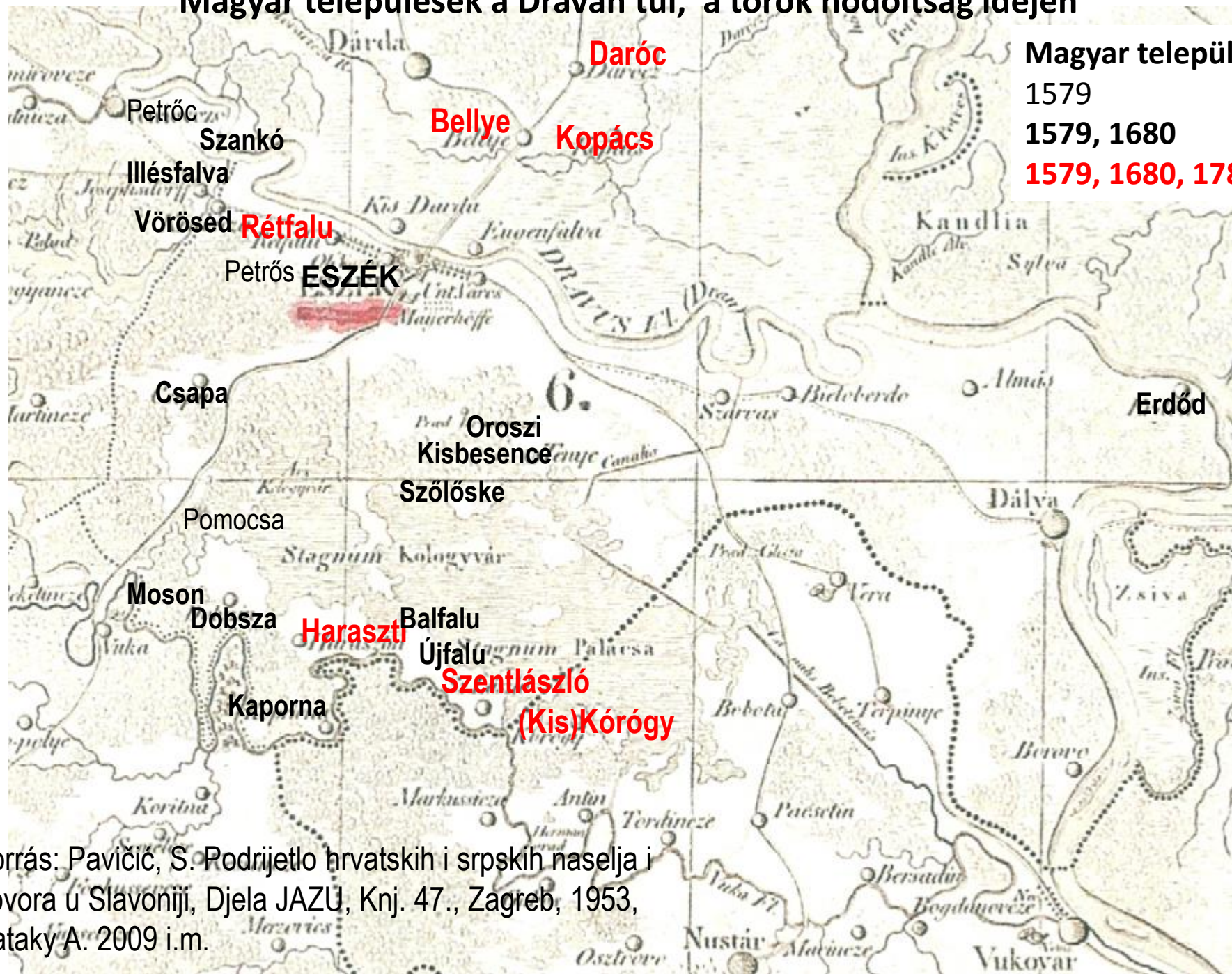
D^s KARÁCSON IMRE.

BUDAPEST, 1904.

KIADTA A M. TUD. AKADÉMIA.

Eszék 1663-ban

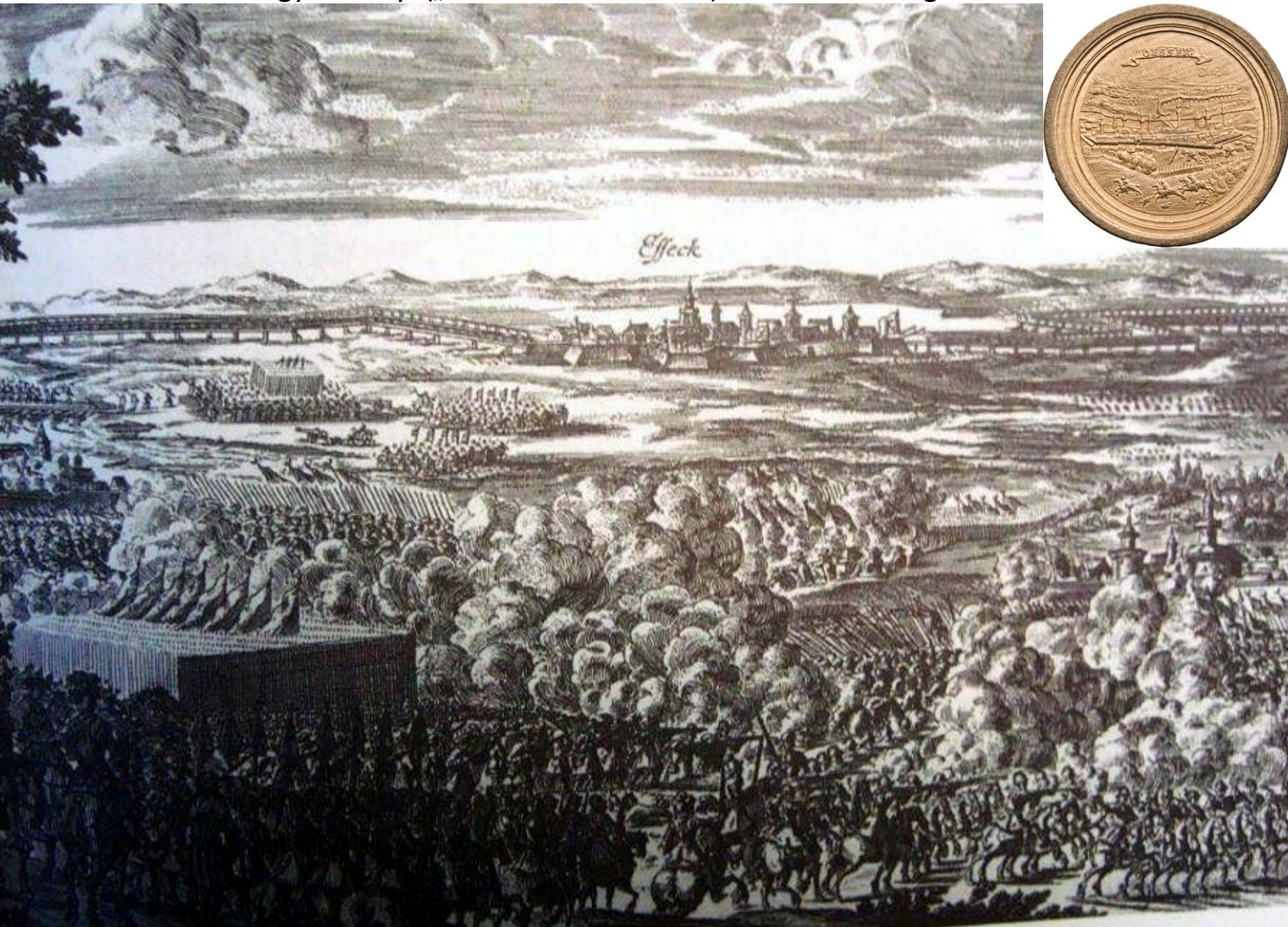
Magyar települések a Dráván túl, a török hódoltság idején



Magyar település:
1579
1579, 1680
1579, 1680, 1784

Forrás: Pavičić, S. Podrijetlo hrvatskih i srpskih naselja i govora u Slavoniji, Djela JAZU, Knj. 47., Zagreb, 1953, Pataky A. 2009 i.m.

A nagyharsányi („a második mohácsi”) csata: 1687. augusztus 12.



Az 1687 - 1867 közötti időszak



Lipszky János: Mappa Generalis Regni Hungariae partiumque adnexarum Croatiae, Slavoniae et Confiniorum Militarum...1806, Pest (részlet)

Ludwig von Baden és Karl von Lothringen a nagyharsányi csata után (1687)



1704: Rác és kuruc dúlás Baranyában, a szerbek elűzése a Dráván túlra

A balkáni szerbek nagy menekülése Dél-Magyarországra 1690-ben





A német (frank, sváb) telepítés első évszázada:

A Drávától délre:

1690- Eszék (erőd és majorságok), 1723- Új-Vukovár, 1768/69- Német-Rétfalu, 1769: Kravice, Szarvas, 1786- Josipovac, 1792- Eszék-Újváros 1819- Vinkovci-Újfalu

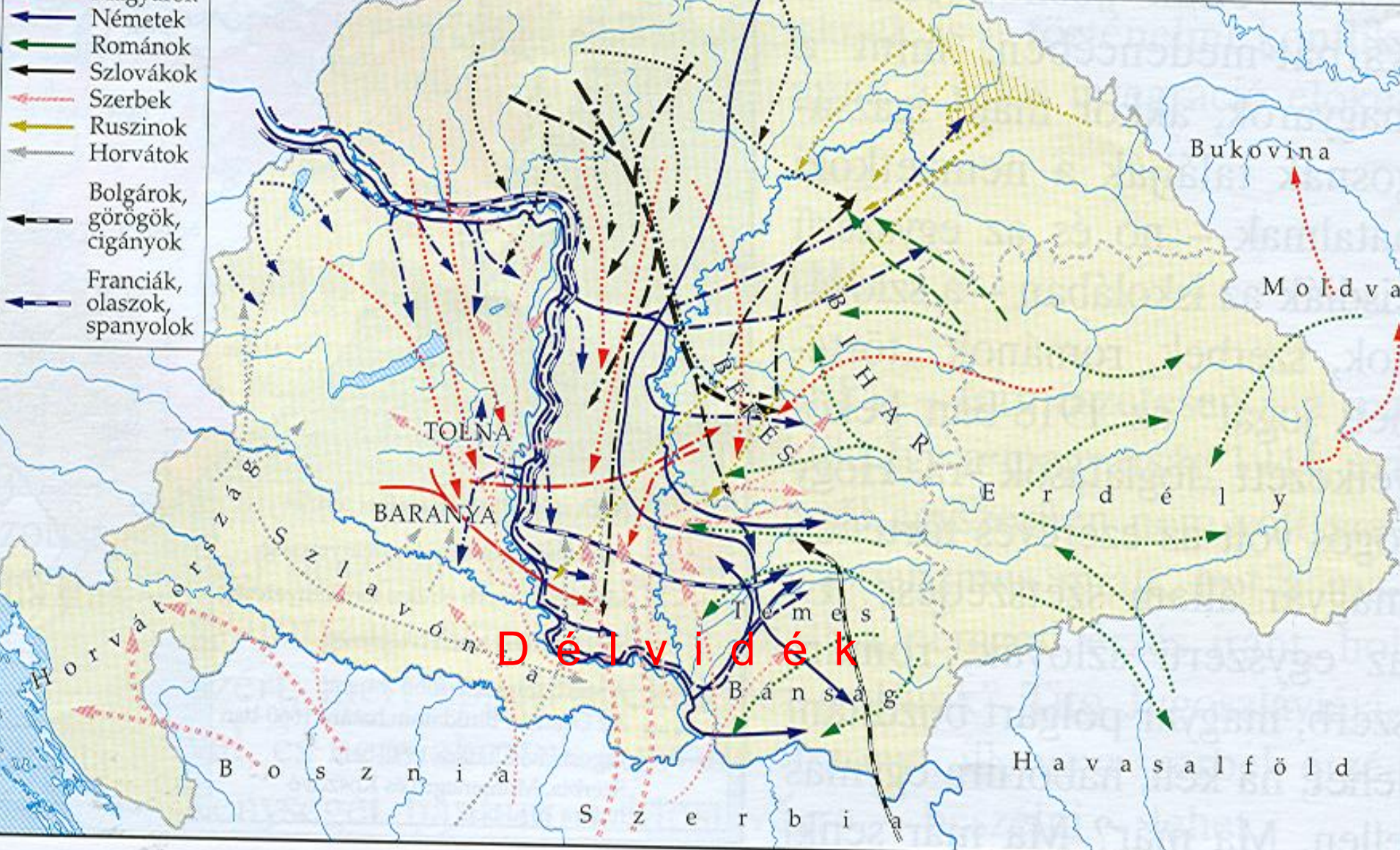
A Drávaszögben:

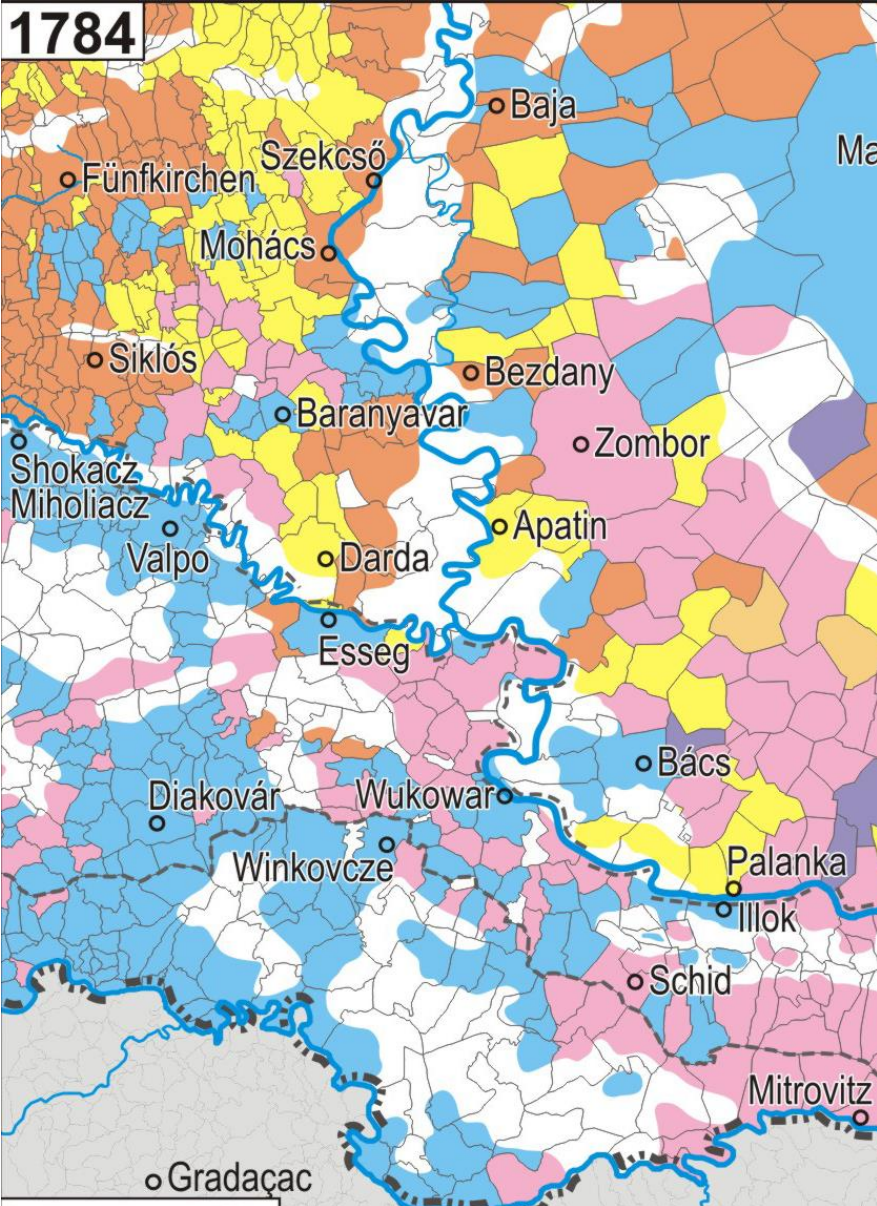
1713- Dárda, 1715- Pélmonostor, 1717- Vörösmart, 1722- Laskafalu...az utolsó: 1815: Albertfalu

BETELEPÍTÉS ES BELSŐ VANDORLÁS 17-18. SZÁZAD

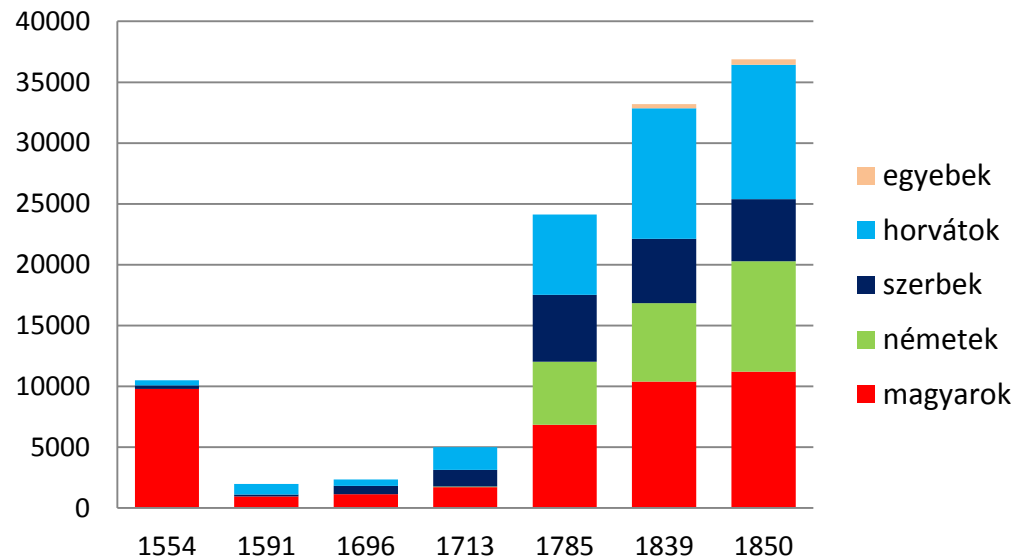
- ← Magyarok
- ← Németek
- ← Románok
- ← Szlovákok
- ← Szerbek
- ← Ruszinok
- ← Horvátok
- ← Bolgárok, görögök, cigányok
- ← Franciák, olaszok, spanyolok

- ← Szervezett állami telepítés
- ← Szervezett magánföldesúri telepítés
- ← Kényszertelepítés
- ← Spontán népmozgalom





Drávaszög népessége anyanyelvi-nemzetiségi összetételének változása (1554-1850)



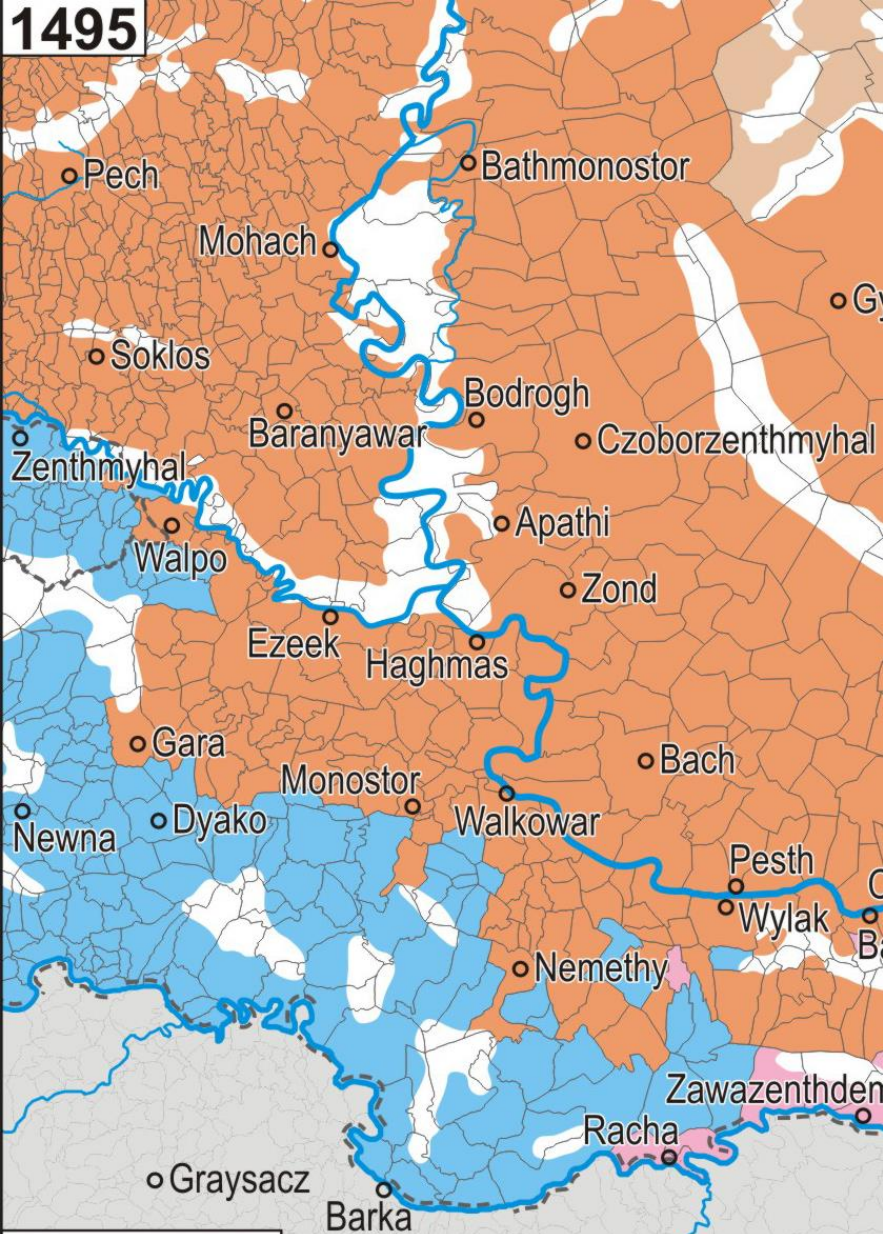
év	magyar	német	szerb	horvát	egyéb	összes lakos
1554	9800		280	420		10500
1591	960		160	857		9845
1696	1145		672	546		2363
1713	1728	48	1377	1857		5100
1785	6841	5182	5492	6626		24141
1839	10409	6445	5284	10733	324	33195
1850	11217	9068	5098	11045	455	36883

<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/1784.html>

Szerzők: Kocsis Károly, Tátrai Patrik,
Bognár András, Varga E. Árpád
Kartográfia: Agárdi Norbert, Farkas Zoltán,
Keresztesi Zoltán, Kovács Anikó, Szabó Balázs

© MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2012

Forrás: Pataky A. 2009

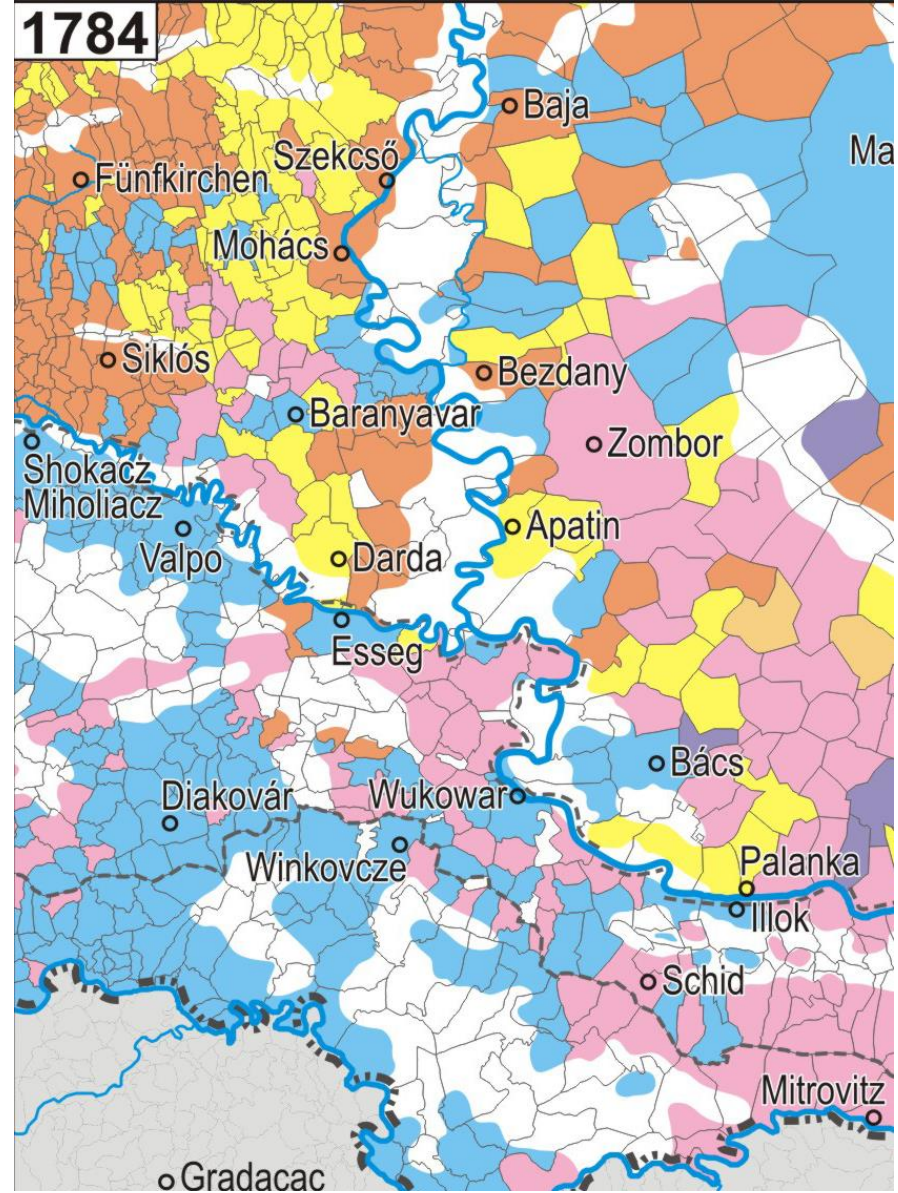


<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/1495.html>

Szerzők: Kocsis Károly, Tátrai Patrik, Bognár András
 Kartográfia: Agárdi Norbert, Farkas Zoltán,
 Keresztesi Zoltán, Kovács Anikó, Szabó Balázs

© MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2012

Saba



<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/1784.html>

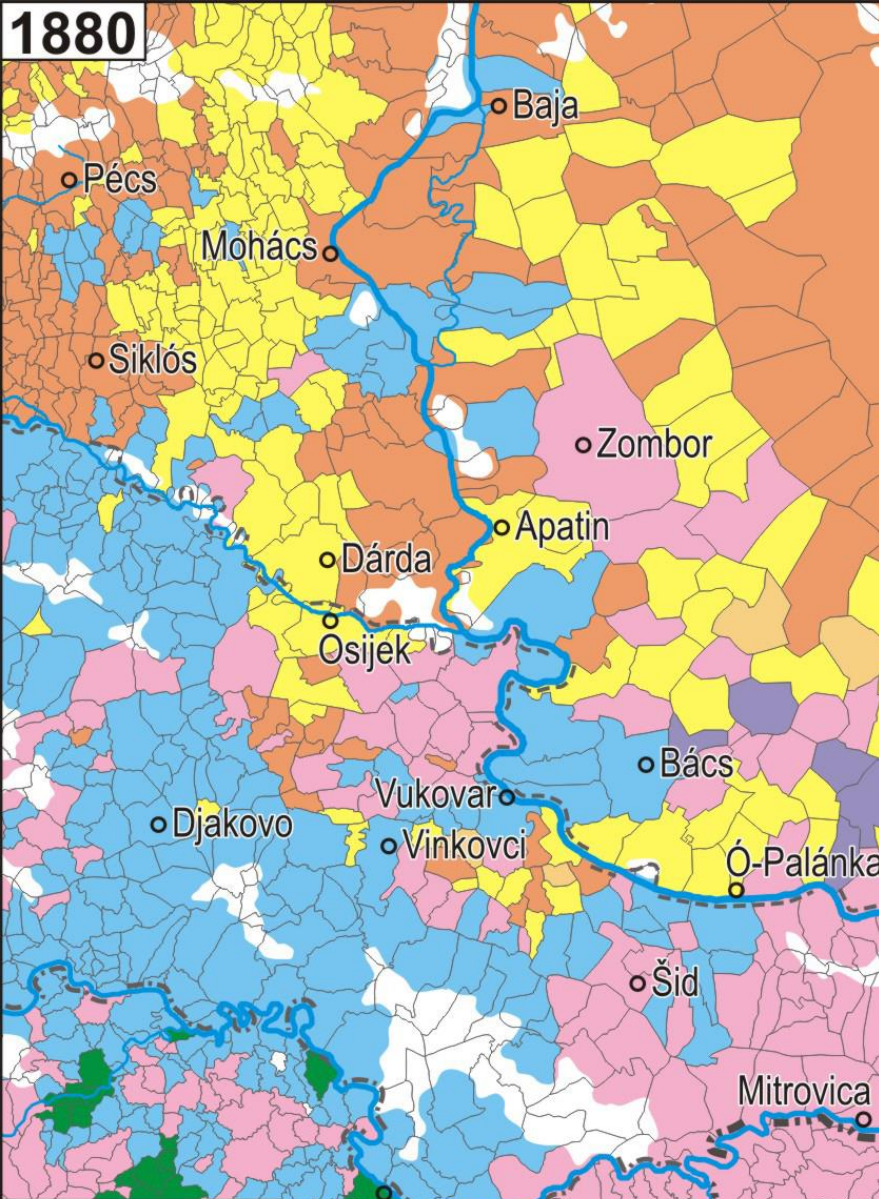
Szerzők: Kocsis Károly, Tátrai Patrik,
 Bognár András, Varga E. Árpád
 Kartográfia: Agárdi Norbert, Farkas Zoltán,
 Keresztesi Zoltán, Kovács Anikó, Szabó Balázs

© MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2012

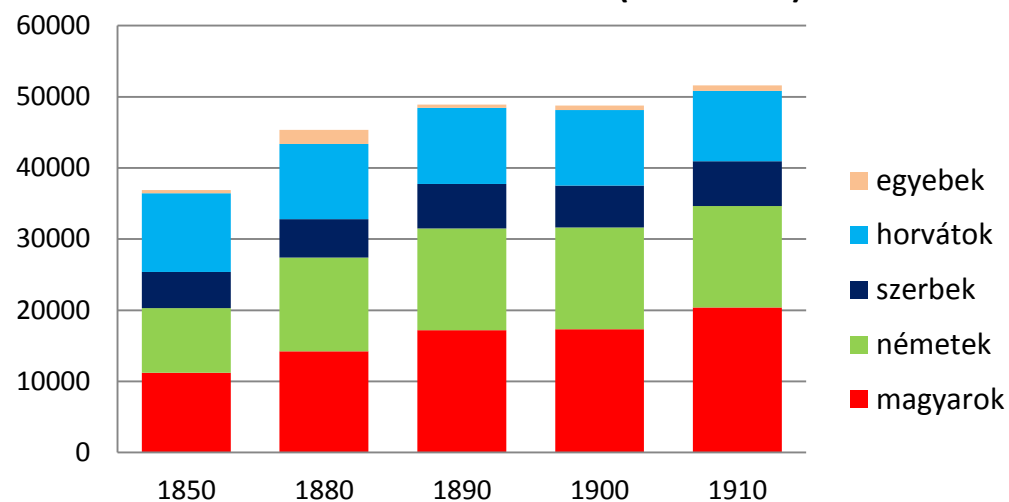
Sab

Az 1867 - 1918 közötti időszak





Drávaszög népessége anyanyelvi-nemzetiségi összetételének változása (1850-1910)



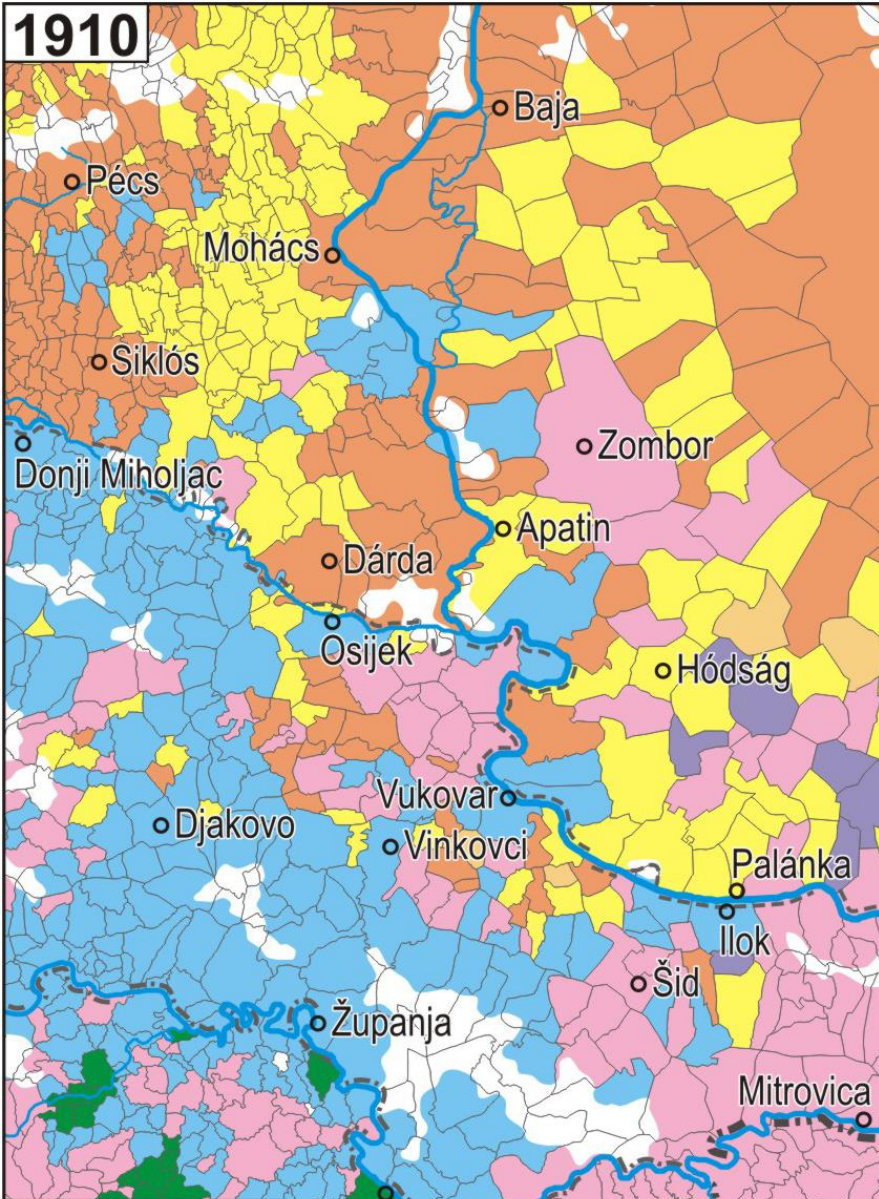
év	magyar	német	szerb	horvát	egyéb	összes lakos
1850	11217	9068	5098	11045	455	36883
1880	14230	13156	5425	10574	1944	45329
1890	17184	14304	6276	10701	420	48885
1900	17325	14321	5873	10614	625	48758
1910	20381	14269	6267	9912	787	51616

<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/1880.html>

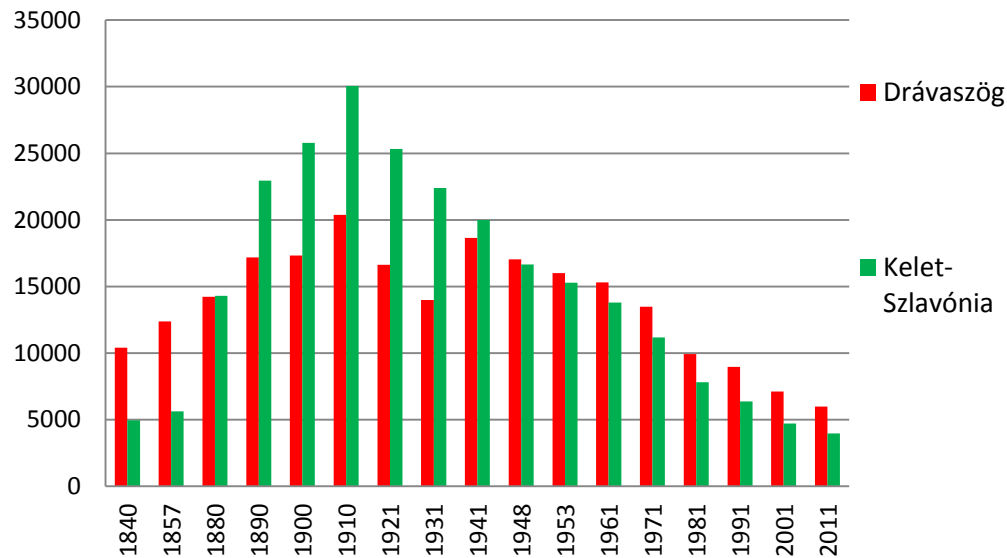
Szerzők: Kocsis Károly, Tátrai Patrik,
Bottlik Zsolt, Varga E. Árpád
Kartográfia: Agárdi Norbert, Farkas Zoltán,
Keresztesi Zoltán, Kovács Anikó, Szabó Balázs

© MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2012

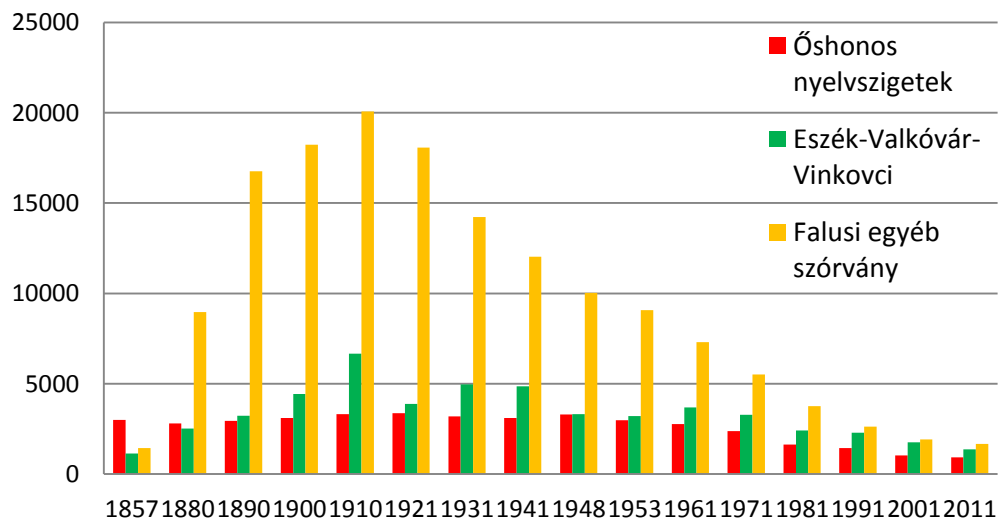




A drávaszögi és kelet-szlavóniai magyarok számának változása (1840-2011)



A kelet-szlavóniai magyarok számának változása településtípusok szerint (1857-2011)



<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/1910.html>

Szerzők: Kocsis Károly, Tátrai Patrik, Bottlik Zsolt, Varga E. Árpád
 Kartográfia: Agárdi Norbert, Farkas Zoltán, Keresztesi Zoltán, Kovács Anikó, Szabó Balázs
 © MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2012



Az 1918 - 1941 közötti időszak



HATALOMVÁLTÁS A DÉLVIDÉKEN

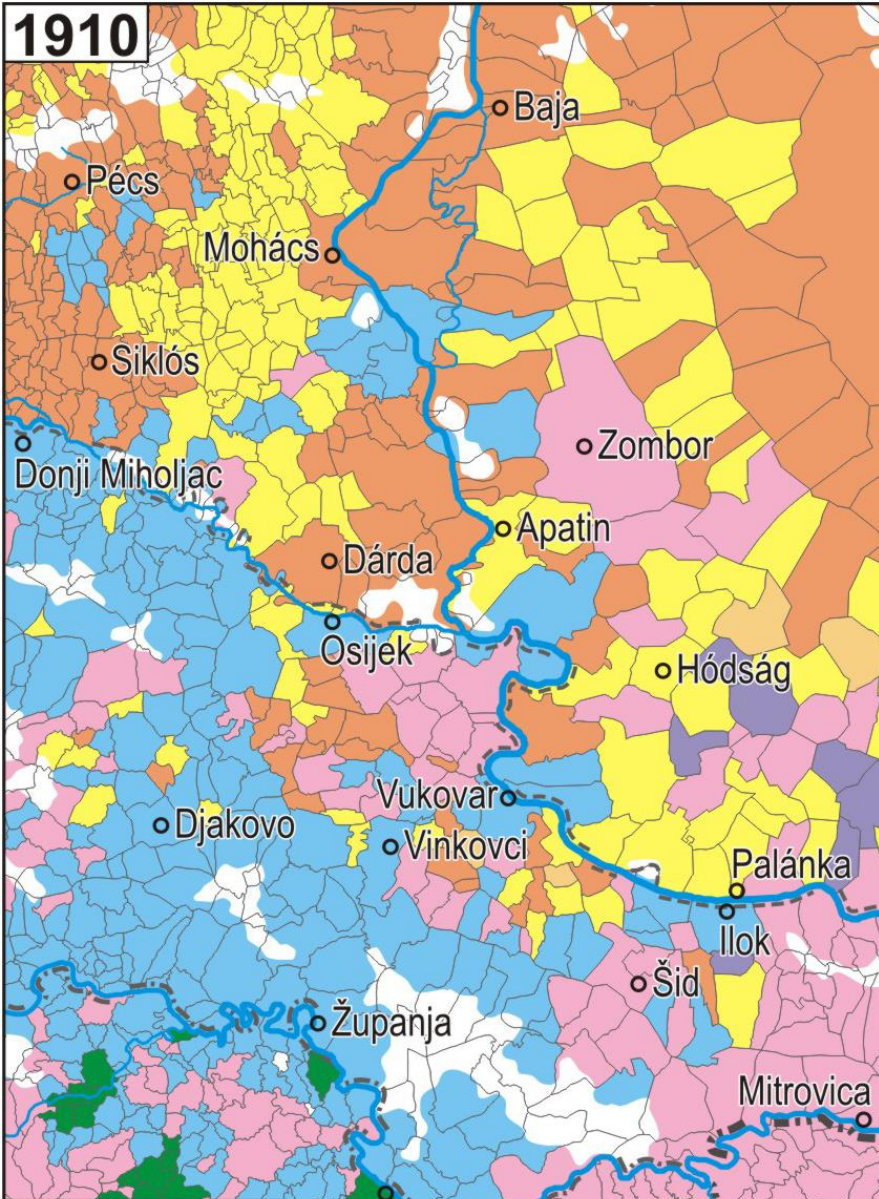
1918-1921

M A G Y A R O R S Z Á G

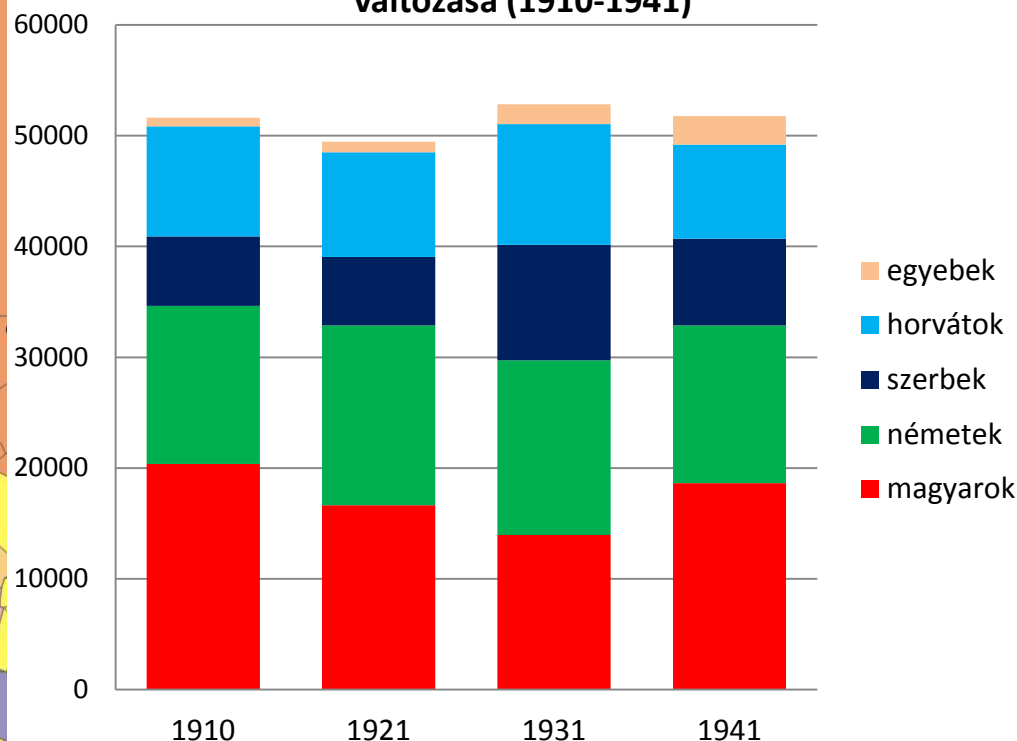


Forrás: História 2010/1-2.





Drávaszög népsége anyanyelvi összetételének változása (1910-1941)

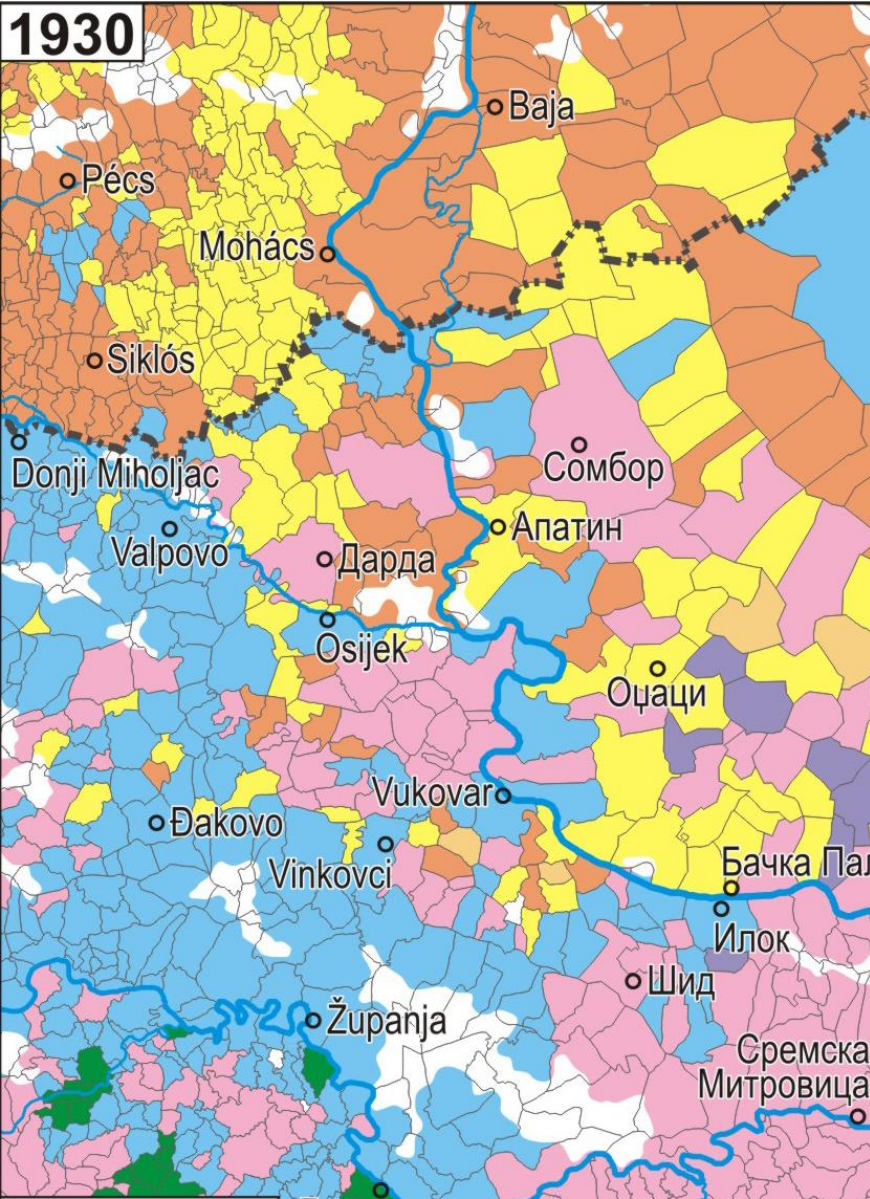


év	magyar	német	szerb	horvát	egyéb	összes lakos
1910	20381	14269	6267	9912	787	51616
1921	16638	16253	6170	9434	957	51152
1931	13973	15751	10434	10893	1795	52846
1941	18648	14238	7813	8492	2590	51781

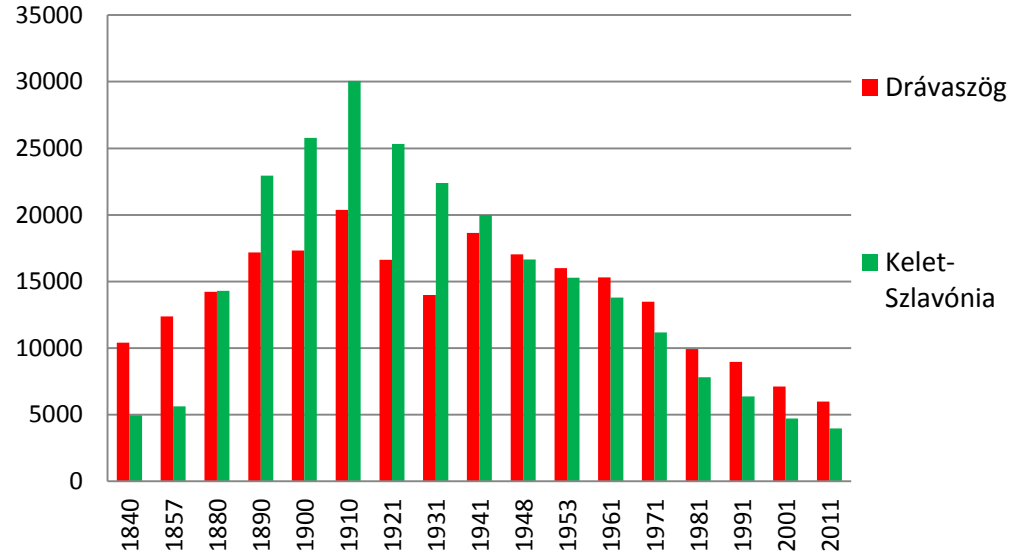
<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/1910.html>

Szerzők: Kocsis Károly, Tátrai Patrik,
 Bottlik Zsolt, Varga E. Árpád
 Kartográfia: Agárdi Norbert, Farkas Zoltán,
 Keresztesi Zoltán, Kovács Anikó, Szabó Balázs
 © MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2012

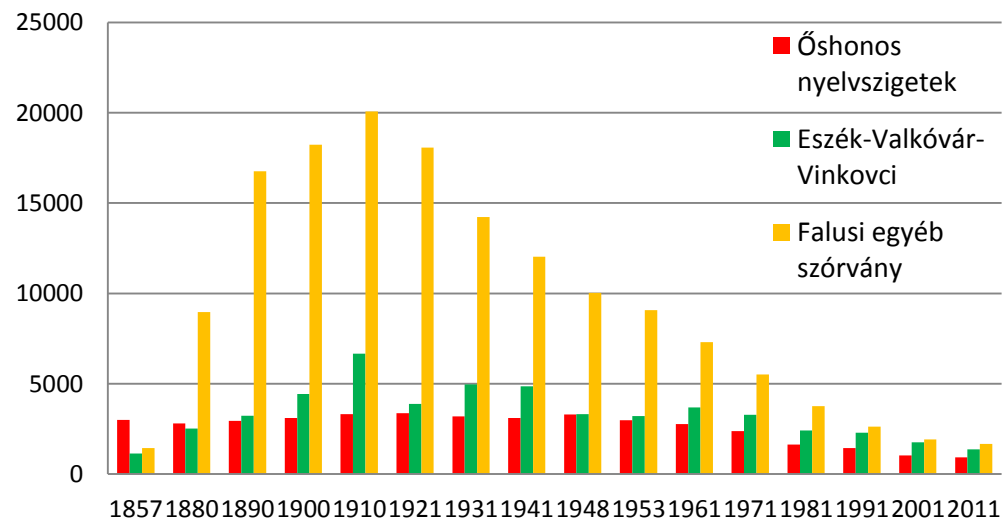




A drávaszögi és kelet-szlavóniai magyarok számának változása (1840-2011)



A kelet-szlavóniai magyarok számának változása településtípusok szerint (1857-2011)



<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/1930.html>

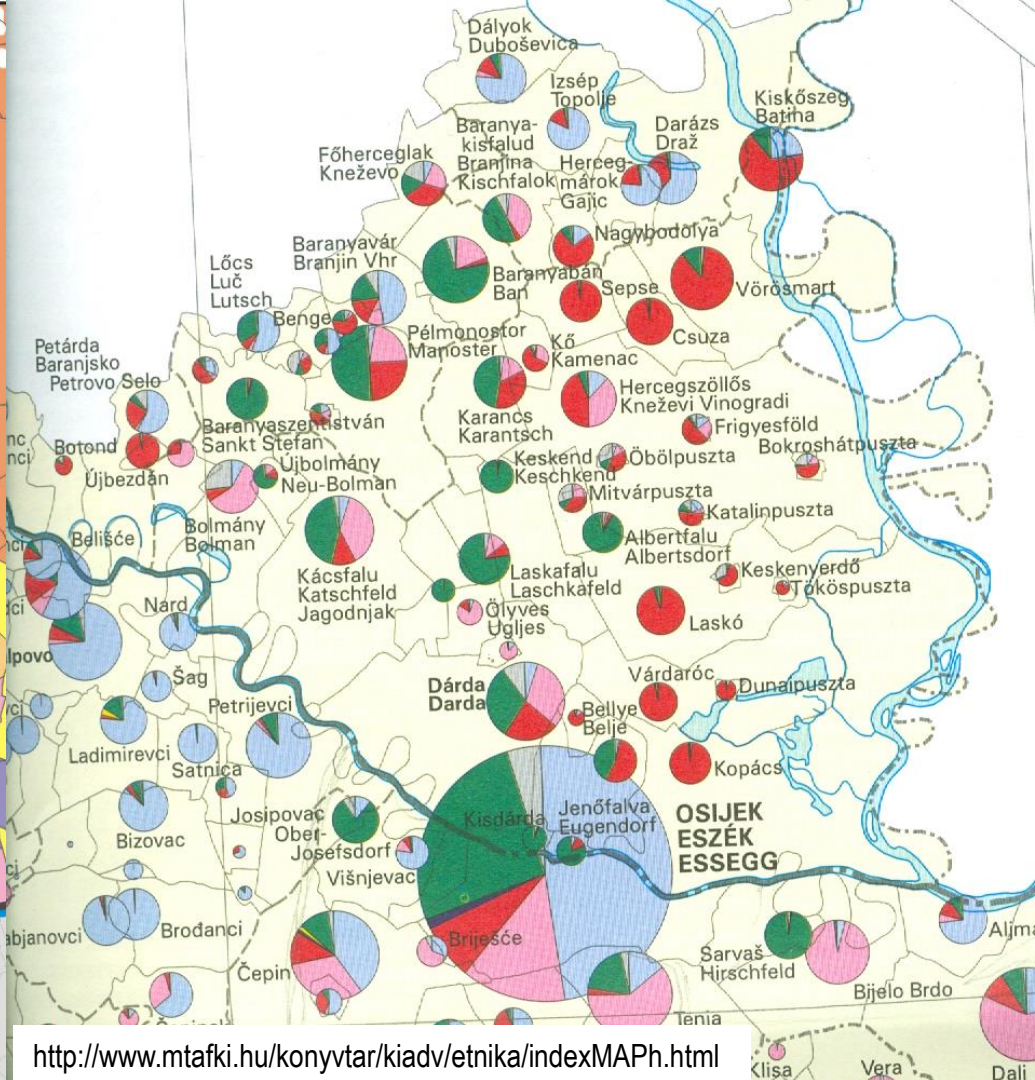
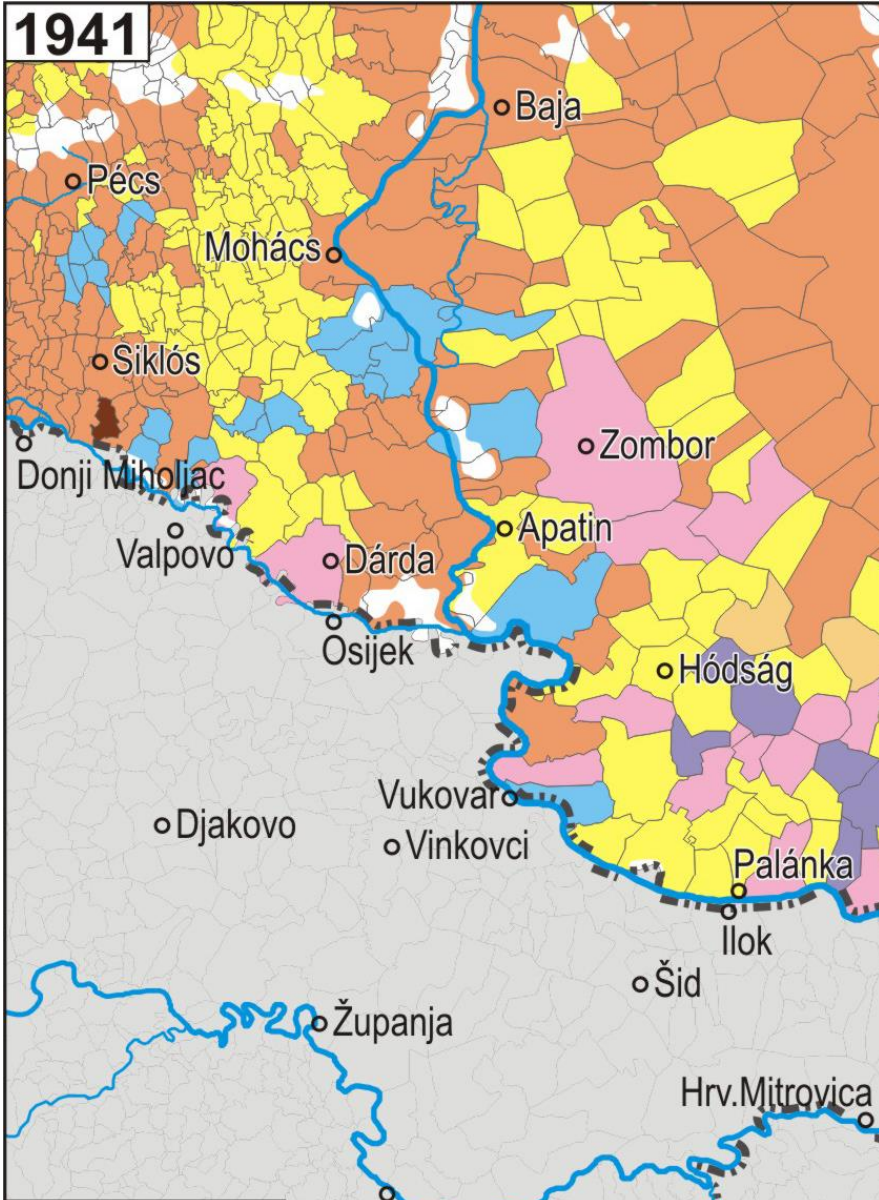
Szerzők: Kocsis Károly, Tátrai Patrik,
Bottlik Zsolt, Varga E. Árpád
Kartográfia: Agárdi Norbert, Farkas Zoltán,
Keresztesi Zoltán, Kovács Anikó, Szabó Balázs
© MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2012



Az 1941 - 1945 közötti időszak



Der Donauraum, Justus Perthes, 1943, Gotha (részlet)



<http://www.mtafki.hu/konyvtar/kiadv/etnika/indexMAPh.html>

Drávaszög népessége anyanyelvi-nemzetiségi összetételének változása (1931-1948)

év	magyar	német	szerb	horvát	egyéb	összes lakos
1931	13973	15751	10434	10893	1795	52846
1941	18648	14238	7813	8492	2590	51781
1948	17025	4500	11465	19328	1872	54190

<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/1941.html>

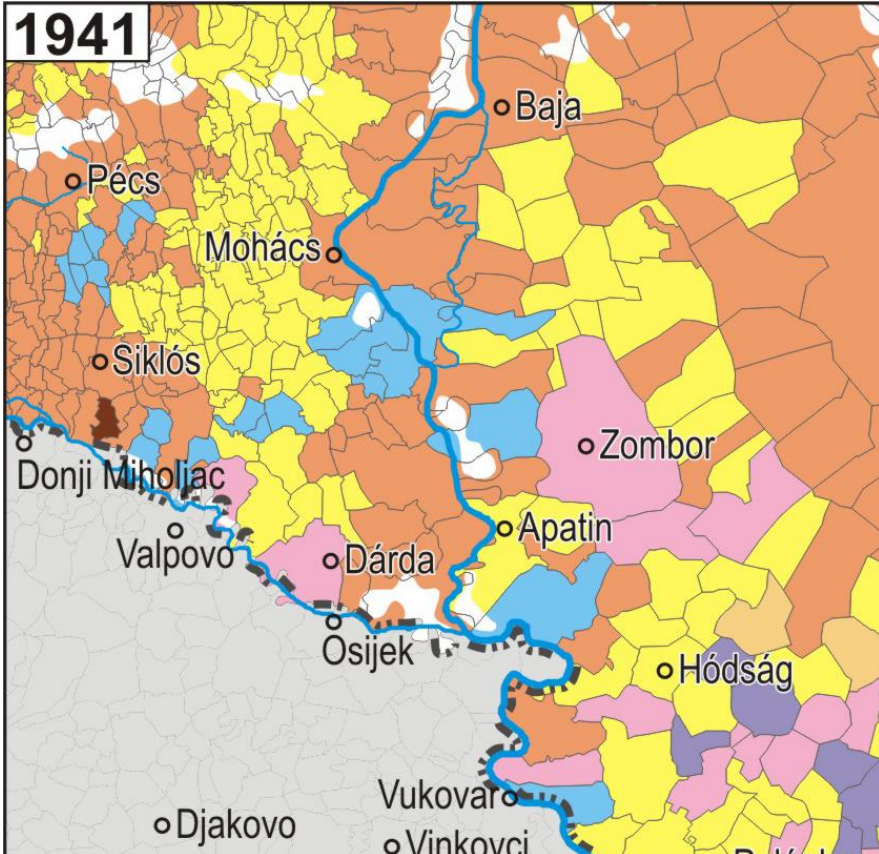
Szerzők: Kocsis Károly, Tátrai Patrik, Bottlik Zsolt, Varga E. Árpád
 Kartográfia: Agárdi Norbert, Farkas Zoltán, Keresztesi Zoltán, Kovács Anikó, Szabó Balázs

© MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2012

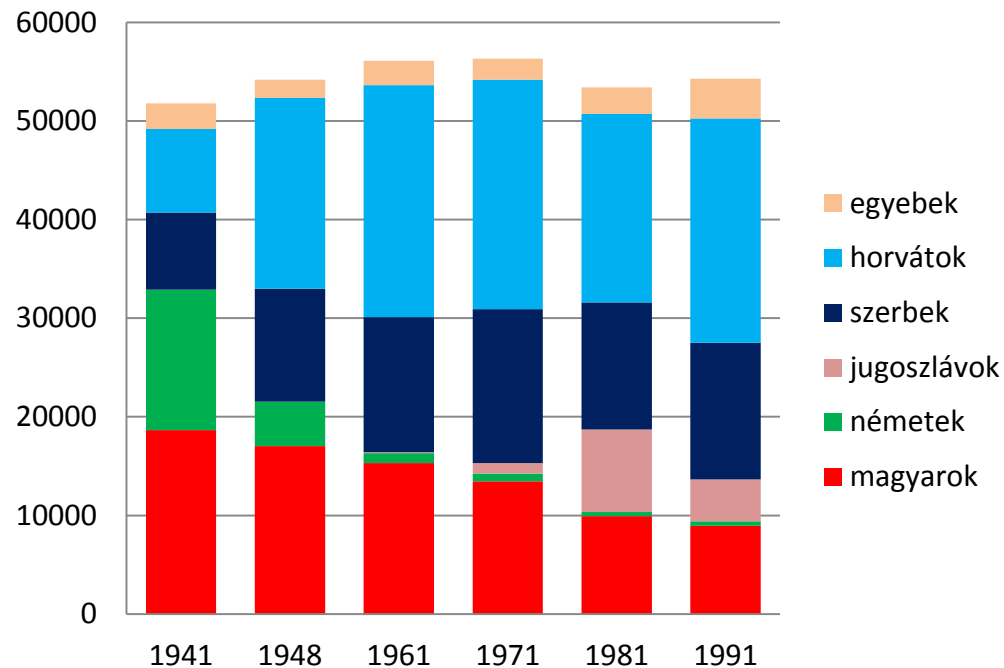
Шаб

Az 1945 - 1991 közötti időszak





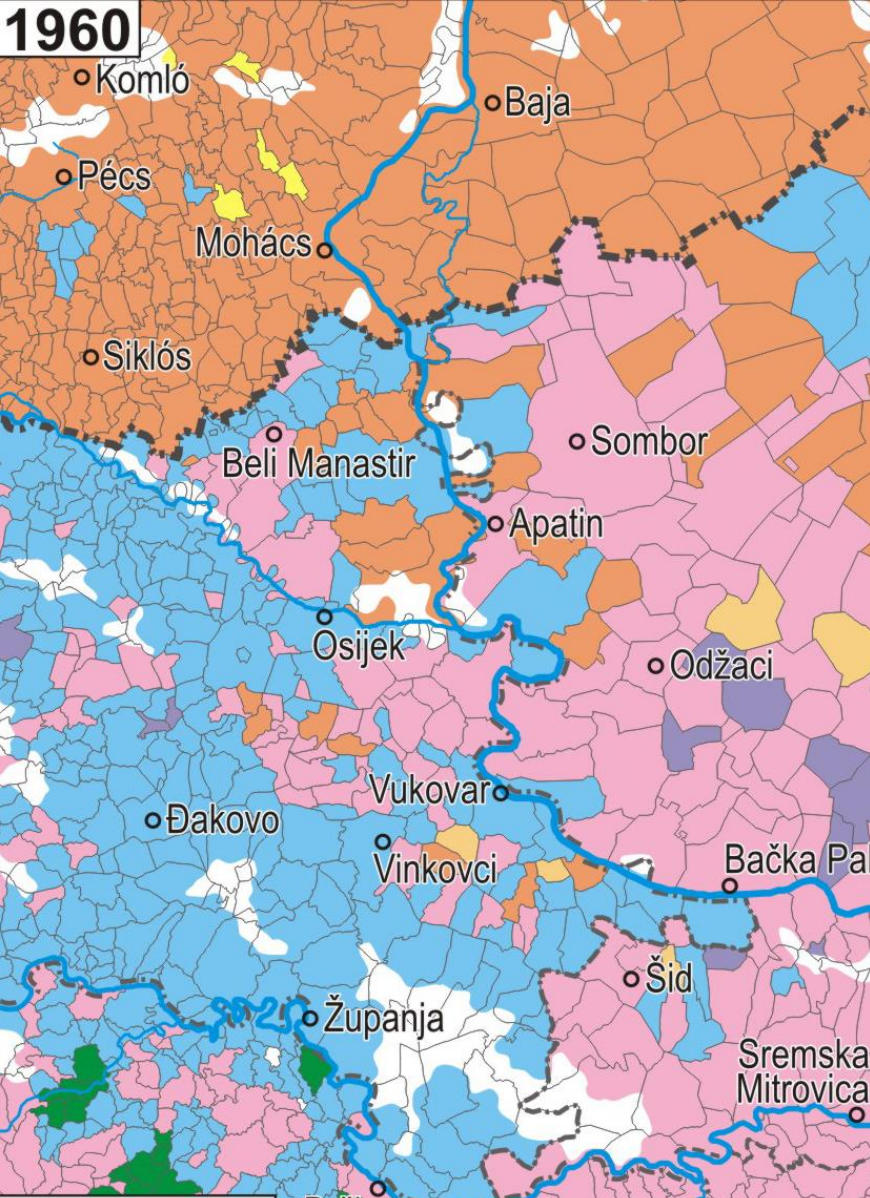
Drávaszög népsége anyanyelvi-nemzetiségi összetételének változása (1941-1991)



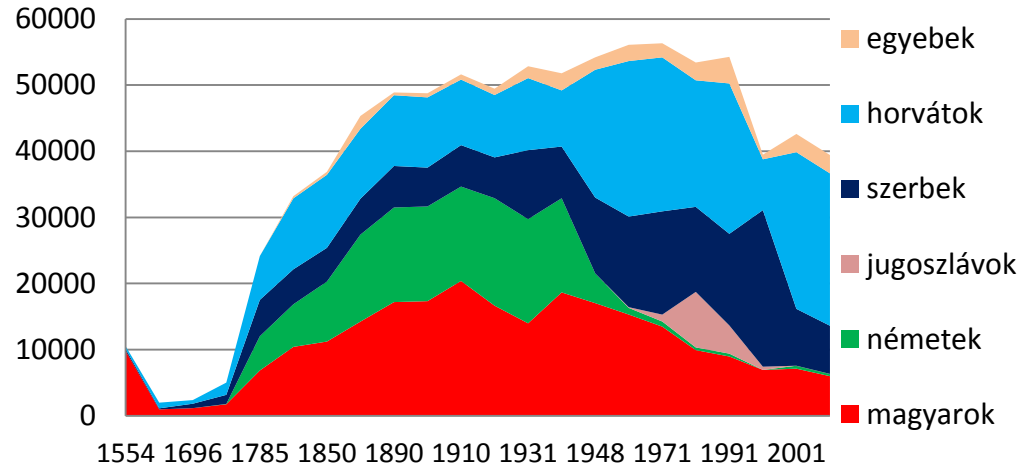
év	magyar	német	jugoszláv	szerb	horvát	egyéb	Összes lakos
1941	18648	14238		7813	8492	2590	51781
1948	17025	4500		11465	19328	1872	54190
1961	15303	1000	115	13698	23514	2457	56087
1971	13473	773	1046	15614	23283	2133	56322
1981	9920	410	8397	12857	19136	2689	53409
1991	8956	433	4265	13851	22740	4020	54265

<http://www.mtafi.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/1941.html>

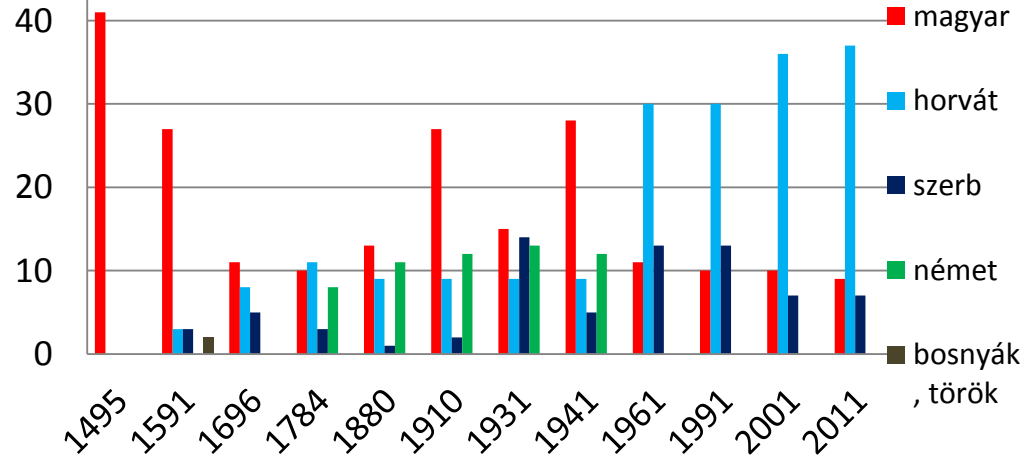




Drávaszög népessége anyanyelvi- nemzetiségi összetételének változása (1554-2011)



A települések megoszlása etnikai többség szerint Baranya horvátországi részén (Drávaszögben) 1495 - 2011 között

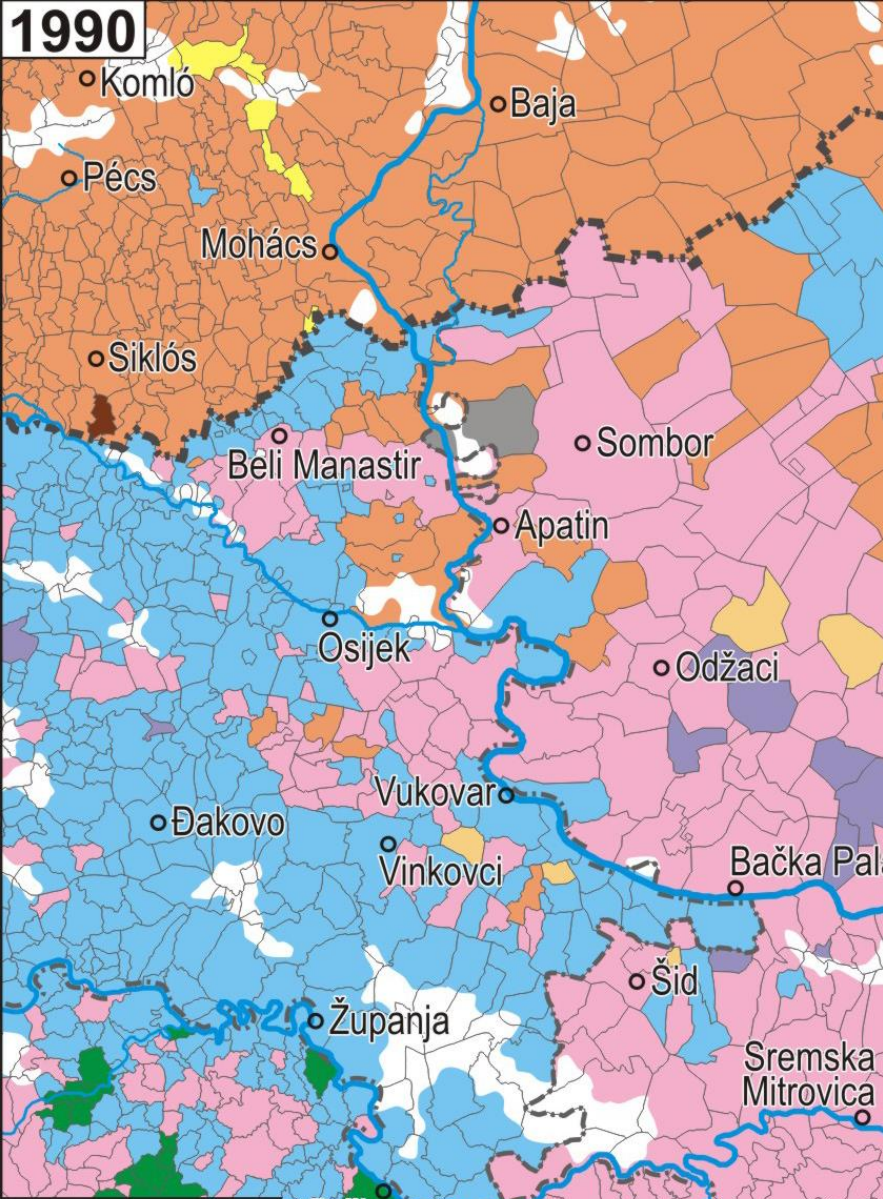


<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/1960.html>

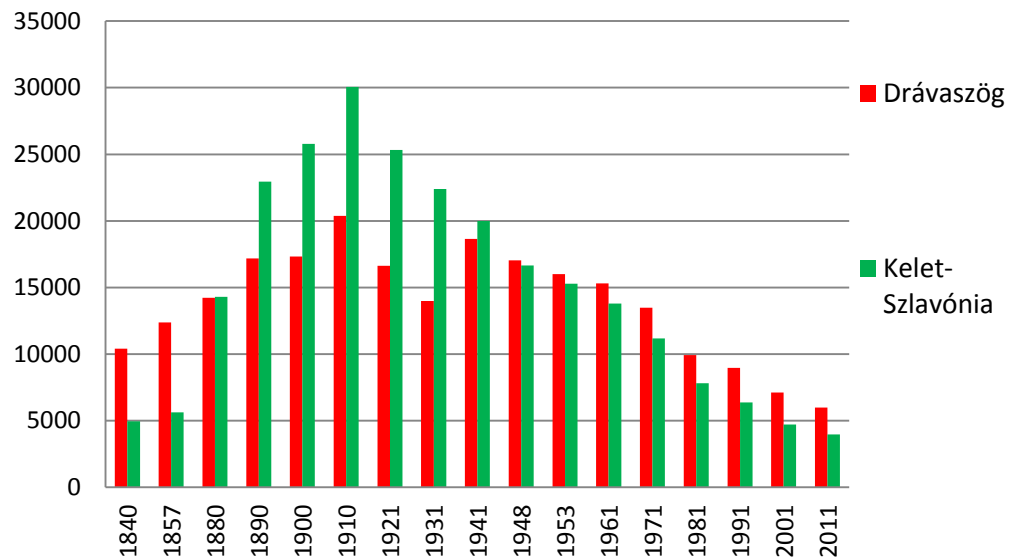
Szerzők: Kocsis Károly, Tátrai Patrik,
Bottlik Zsolt, Varga E. Árpád
Kartográfia: Agárdi Norbert, Farkas Zoltán,
Keresztesi Zoltán, Kovács Anikó, Szabó Balázs

© MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2012

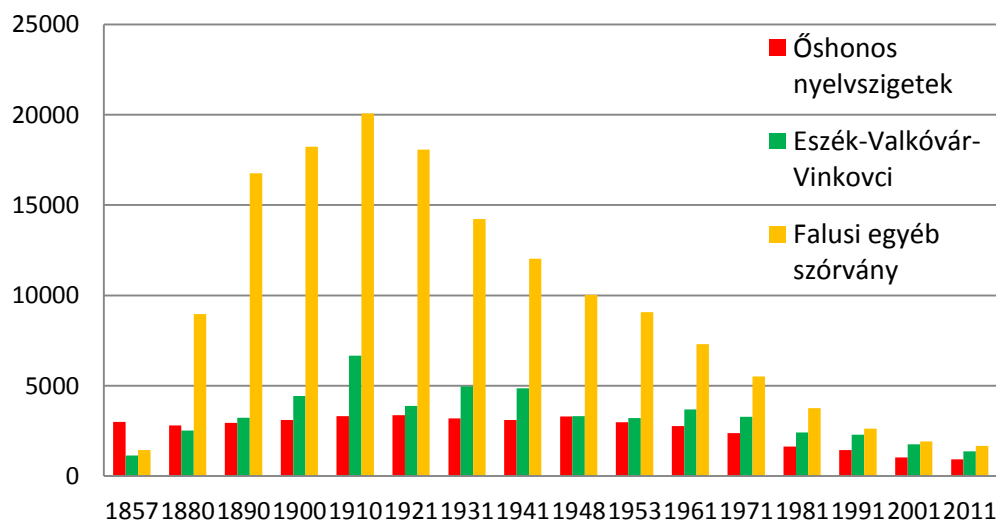




A drávaszögi és kelet-szlavóniai magyarok számának változása (1840-2011)



A kelet-szlavóniai magyarok számának változása településtípusok szerint (1857-2011)



<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/1990.html>

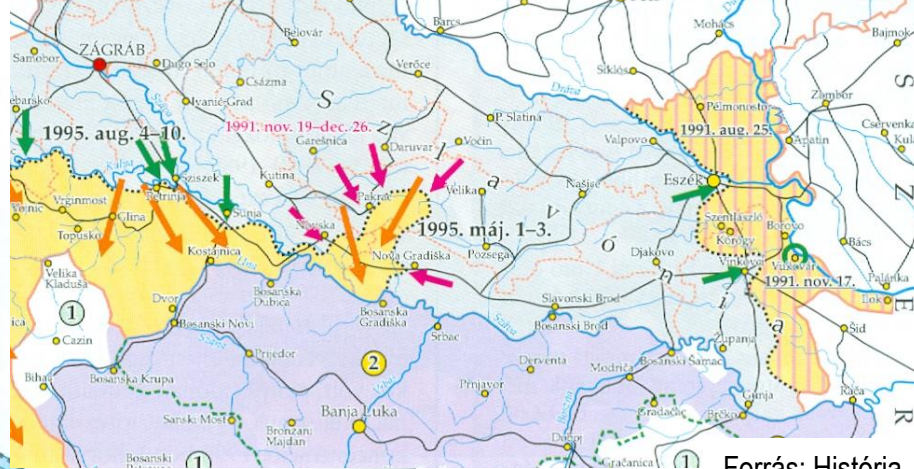
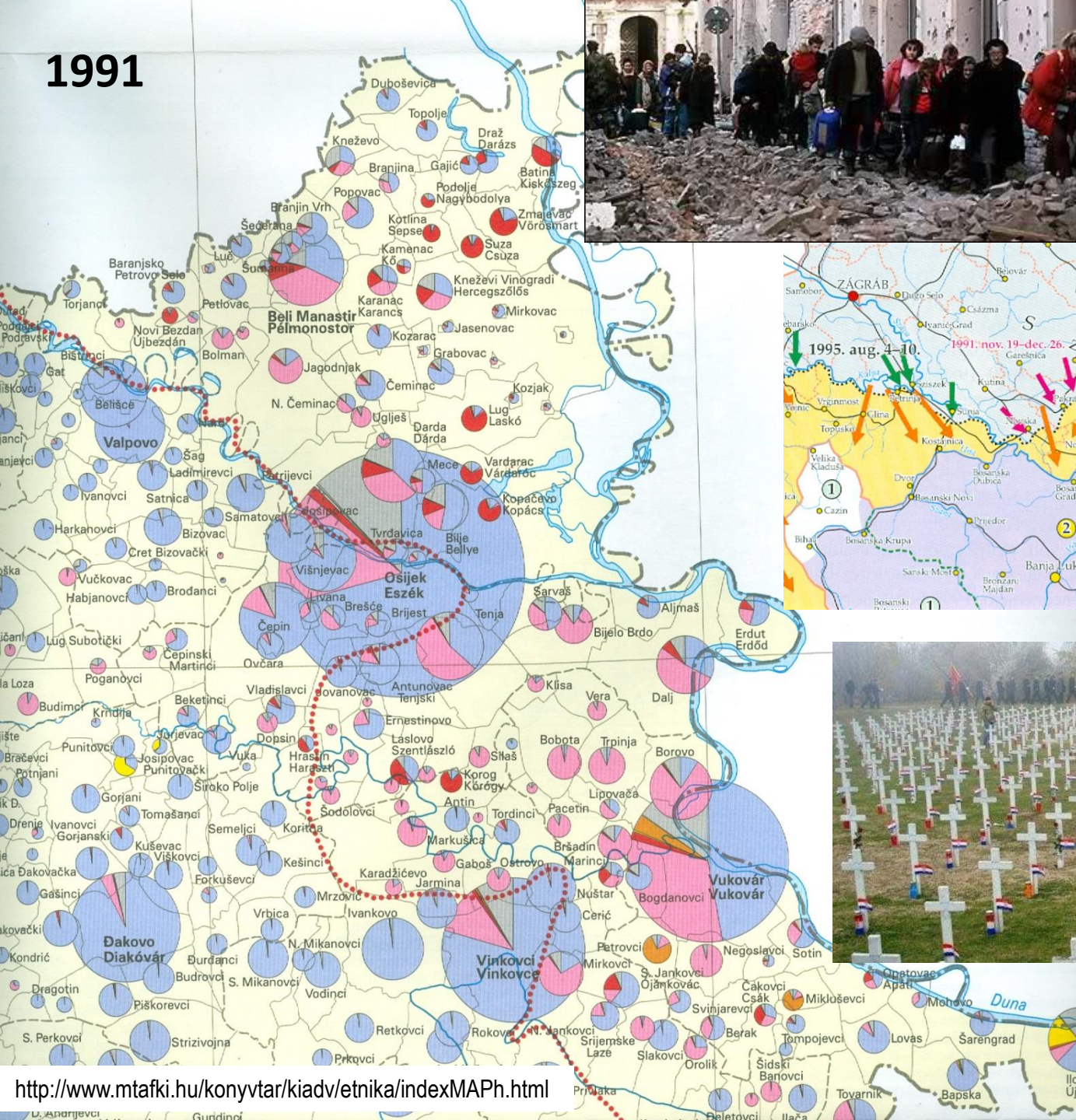
Szerzők: Kocsis Károly, Tátrai Patrik,
Bottlik Zsolt, Varga E. Árpád
Kartográfia: Agárdi Norbert, Farkas Zoltán,
Keresztesi Zoltán, Kovács Anikó, Szabó Balázs

© MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2012

Az 1991 utáni időszak

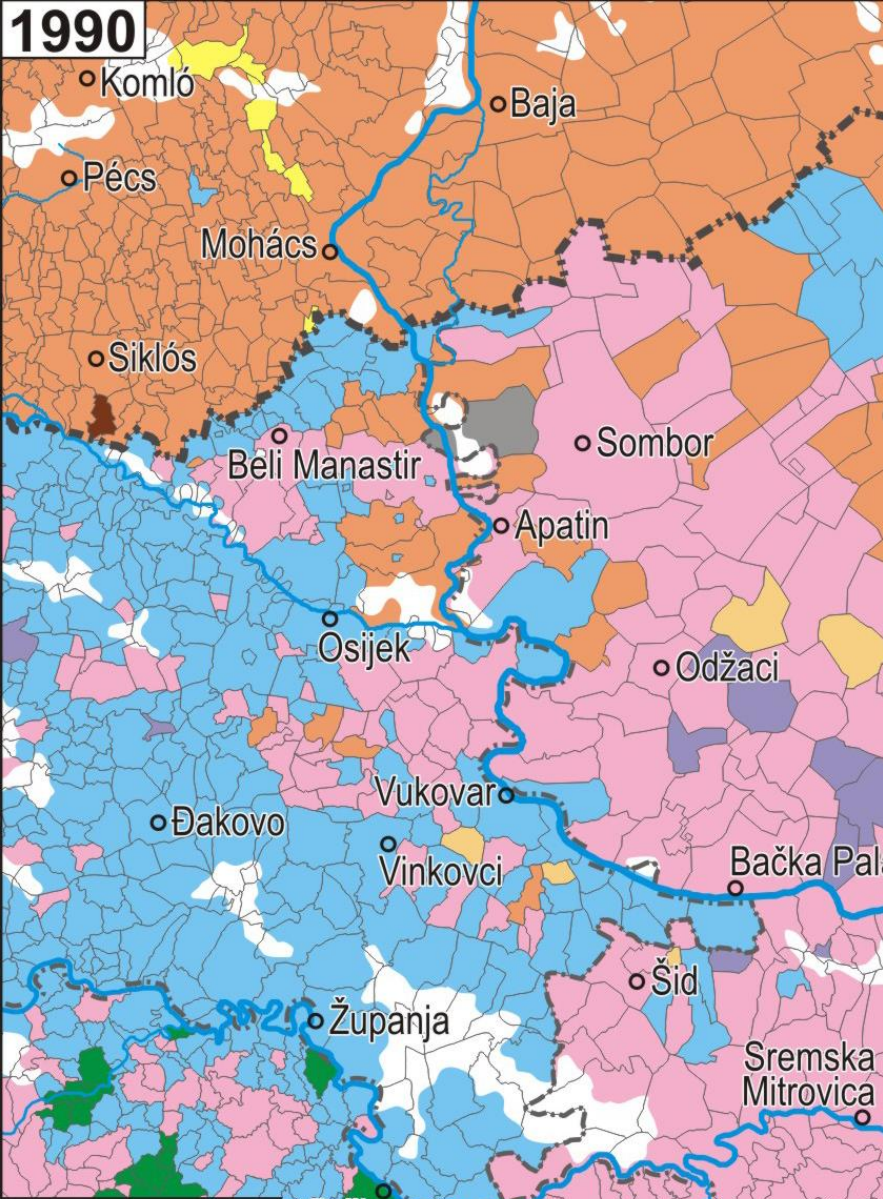


1991

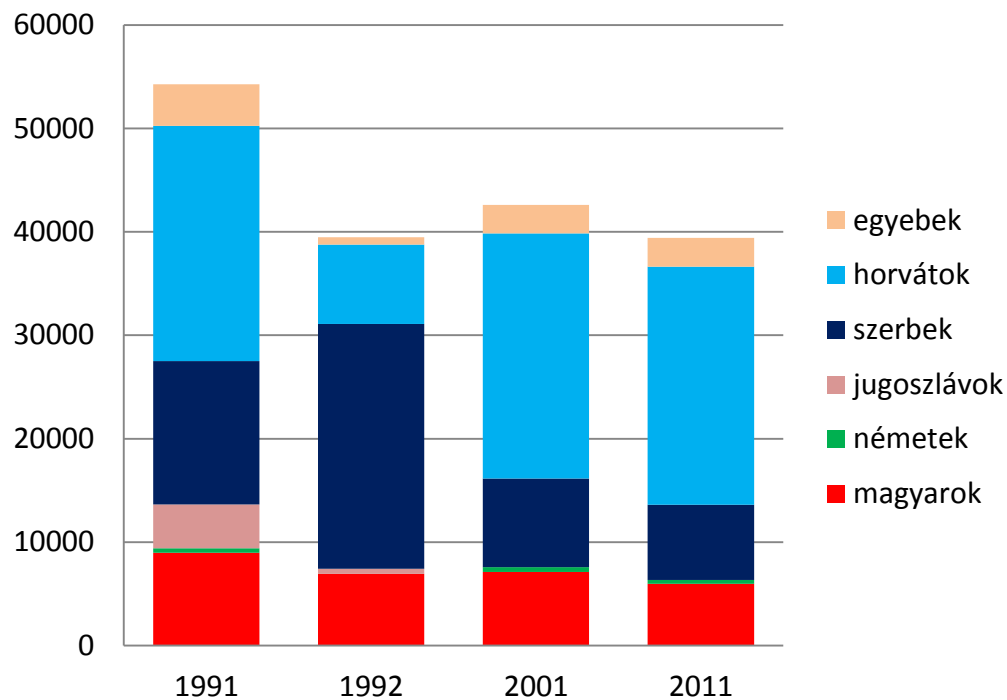


Forrás: História





Drávaszög népsége nemzetiségi összetételének változása (1991-2011)



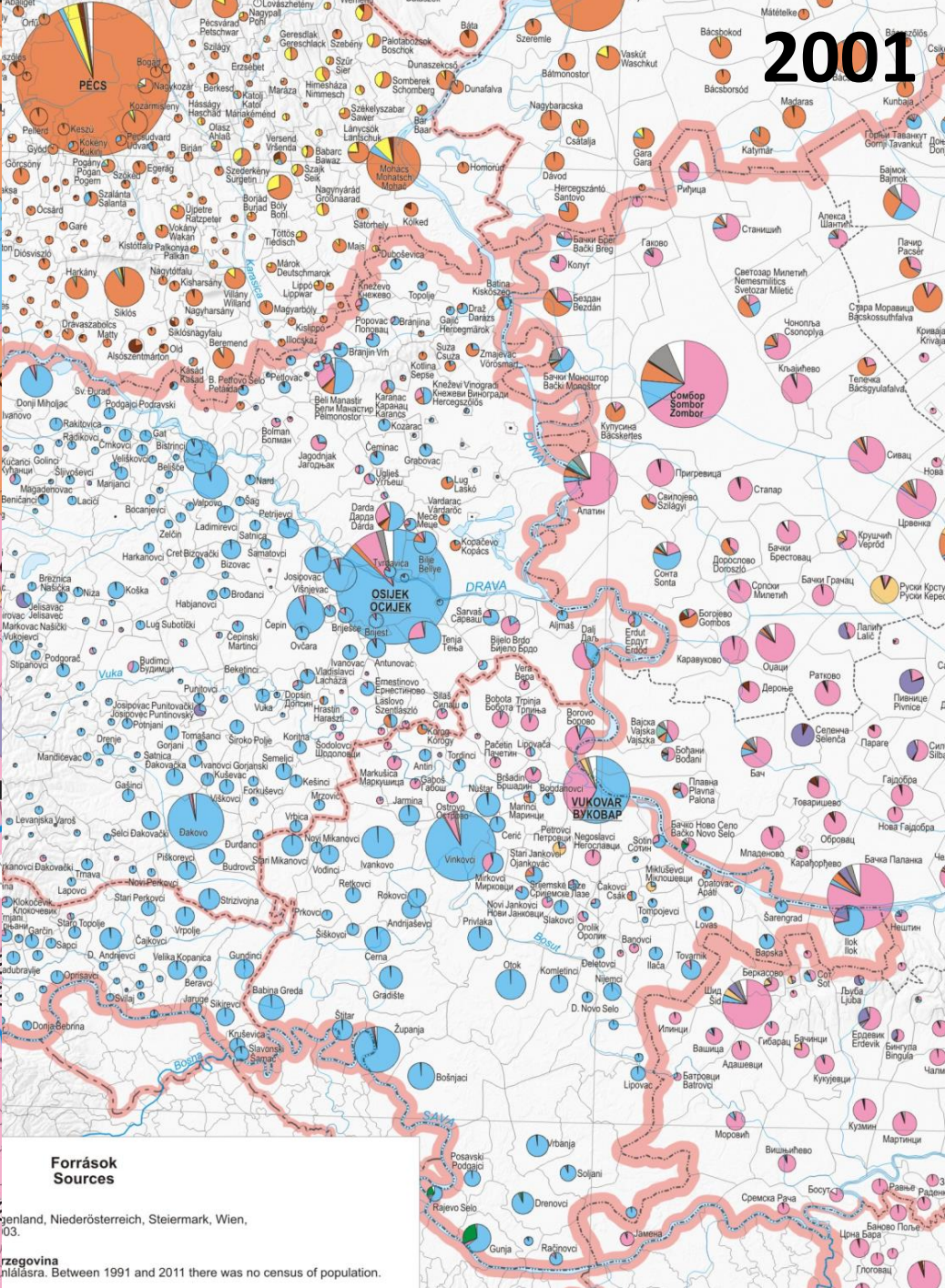
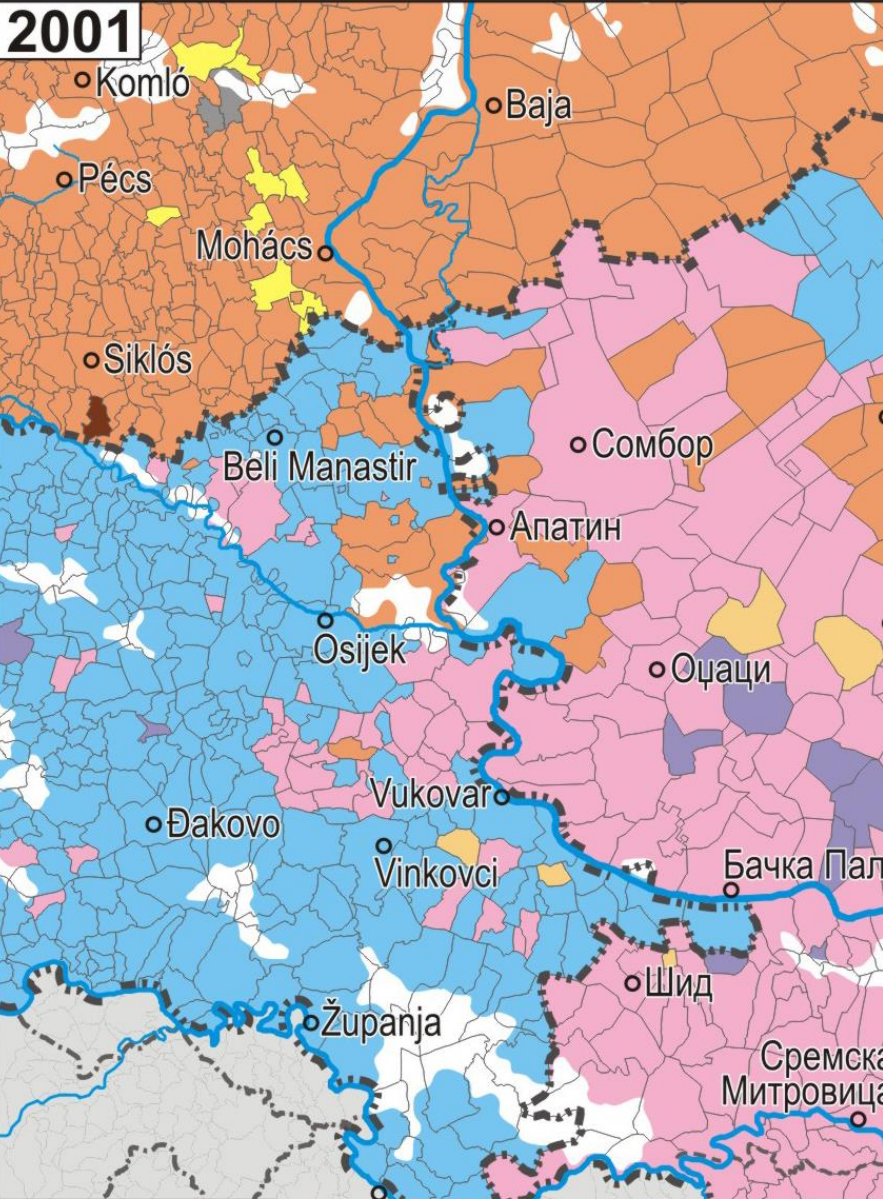
évek	magyar	német	jugoszláv	szerb	horvát	egyéb	összes lakos
1991	8956	433	4265	13851	22740	4020	54265
1992	6926		490	23671	7689	706	39482
2001	7114	449		8592	23693	2758	42606
2011	5980	347		7278	23041	2774	39420

<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/1990.html>

Szerzők: Kocsis Károly, Tátrai Patrik,
Bottlik Zsolt, Varga E. Árpád
Kartográfia: Agárdi Norbert, Farkas Zoltán,
Keresztesi Zoltán, Kovács Anikó, Szabó Balázs

© MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2012



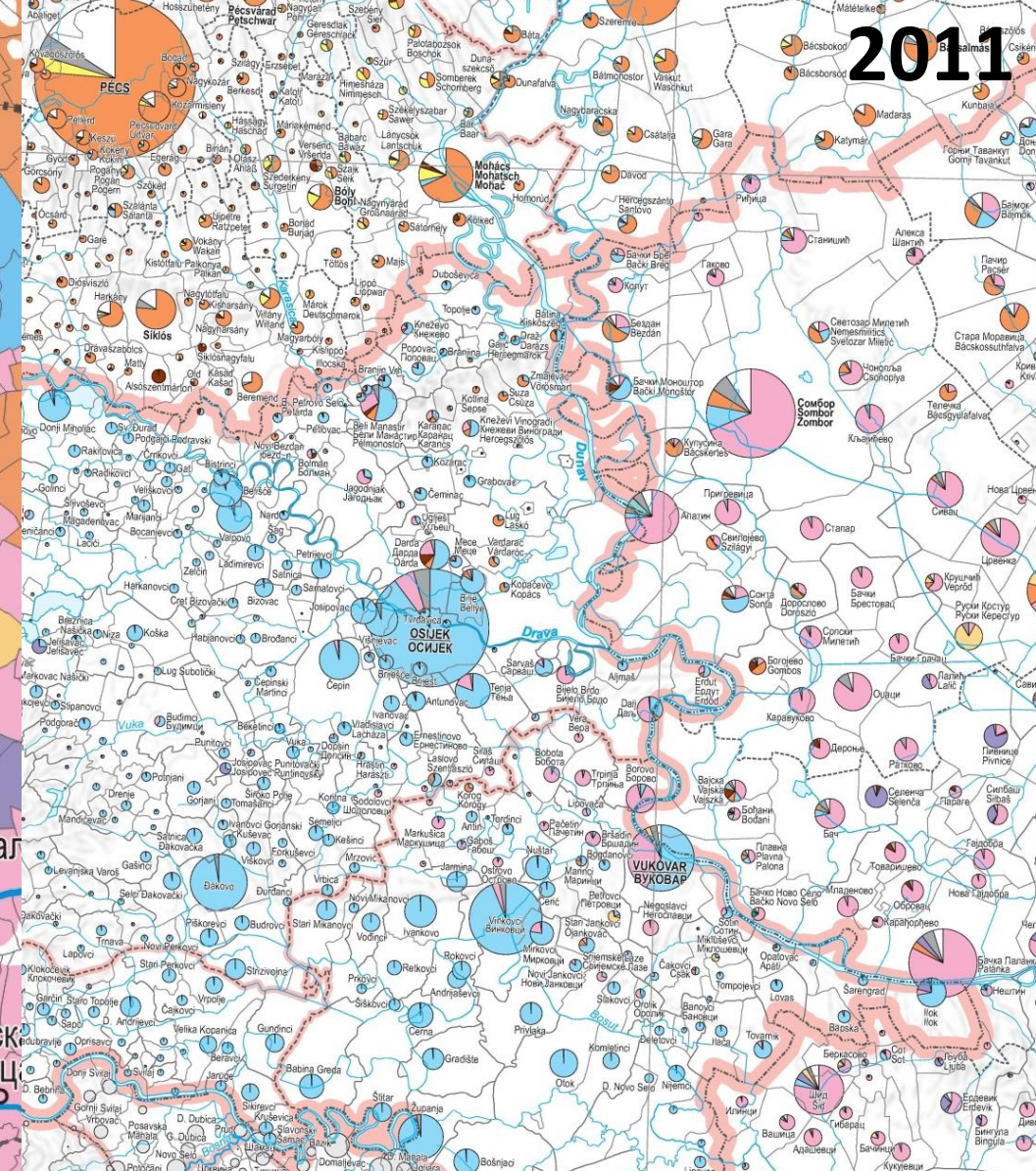
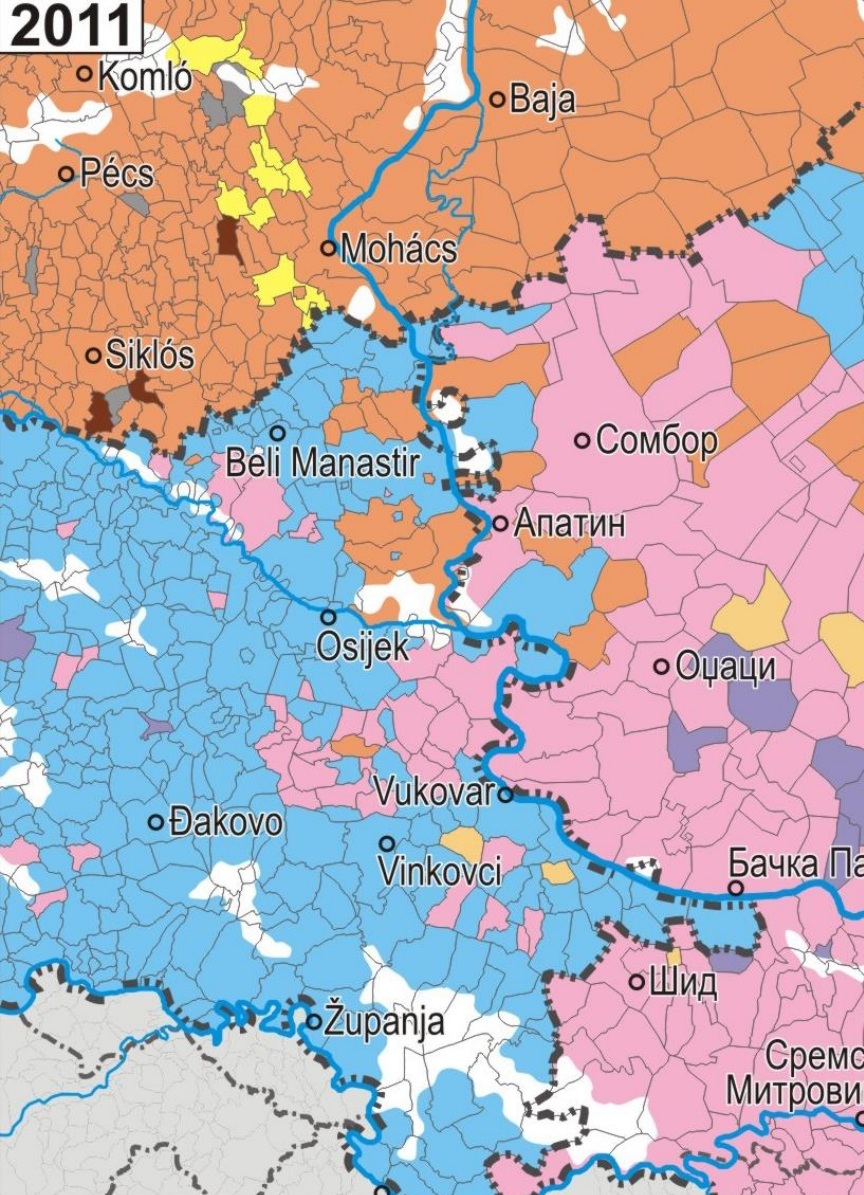


<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/2001.html>

Szerzők: Kocsis Károly, Tátrai Patrik,
 Bottlik Zsolt, Varga E. Árpád
 Kartográfia: Agárdi Norbert, Farkas Zoltán,
 Keresztesi Zoltán, Kovács Anikó, Szabó Balázs
 © MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2012

**Források
 Sources**
 Magyarország, Niederösterreich, Steiermark, Wien,
 03.
 Herzegovina
 Analýza. Between 1991 and 2011 there was no census of population.





<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/2011.html>

Szerzők: Kocsis Károly, Tátrai Patrik,
 Bottlik Zsolt, Varga E. Árpád
 Kartográfia: Agárdi Norbert, Farkas Zoltán,
 Keresztesi Zoltán, Kovács Anikó, Szabó Balázs
 © MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2012

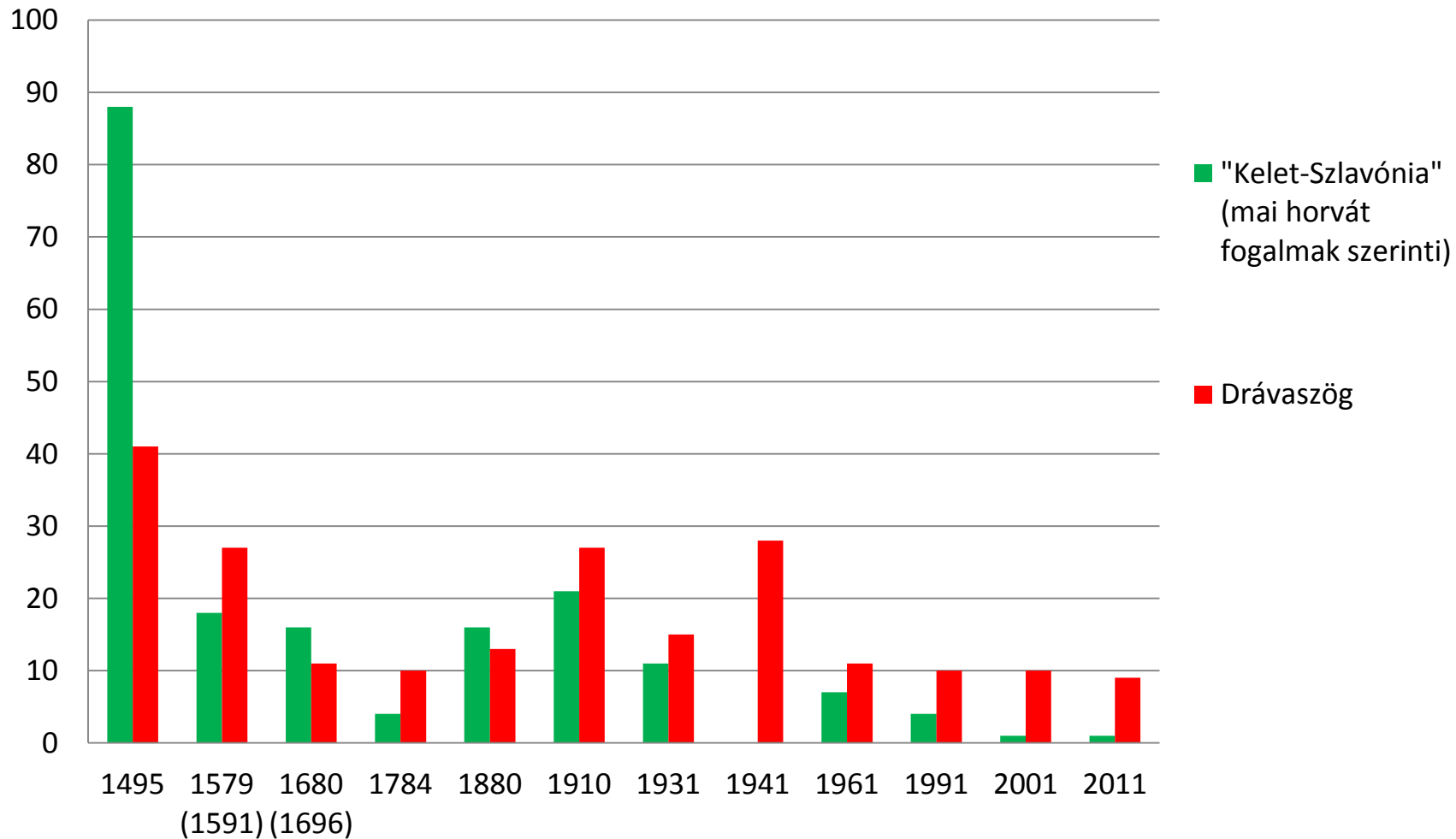


Források
Sources

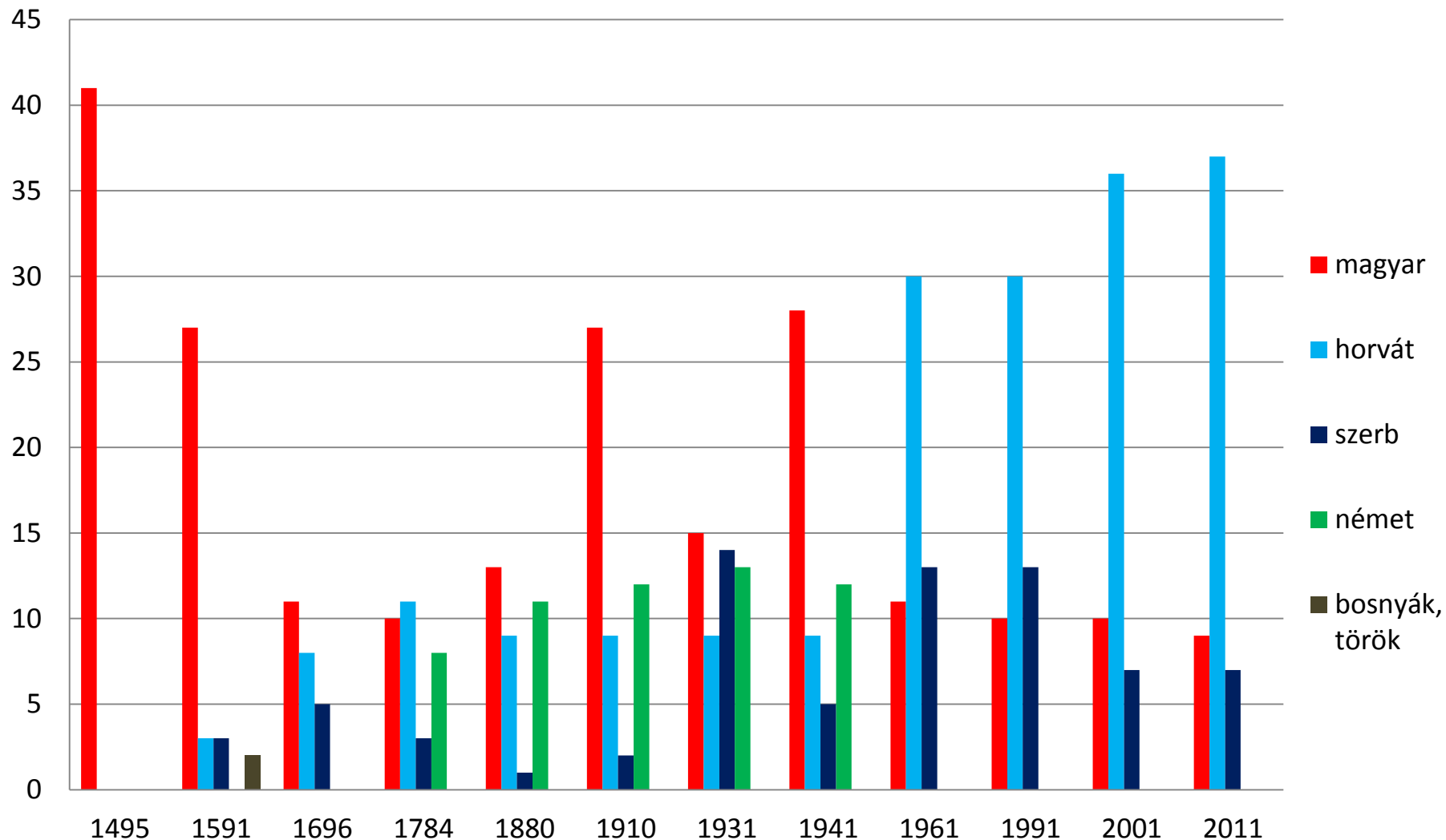
Niederösterreich, Steiermark, Wien,
 n, Households and Dwellings in Bosnia and Herzegovina.
 www.rs.rs.ba

<http://www.mtafki.hu/konyvtar/karpat-pannon2015/terkepek/foterkep.html>

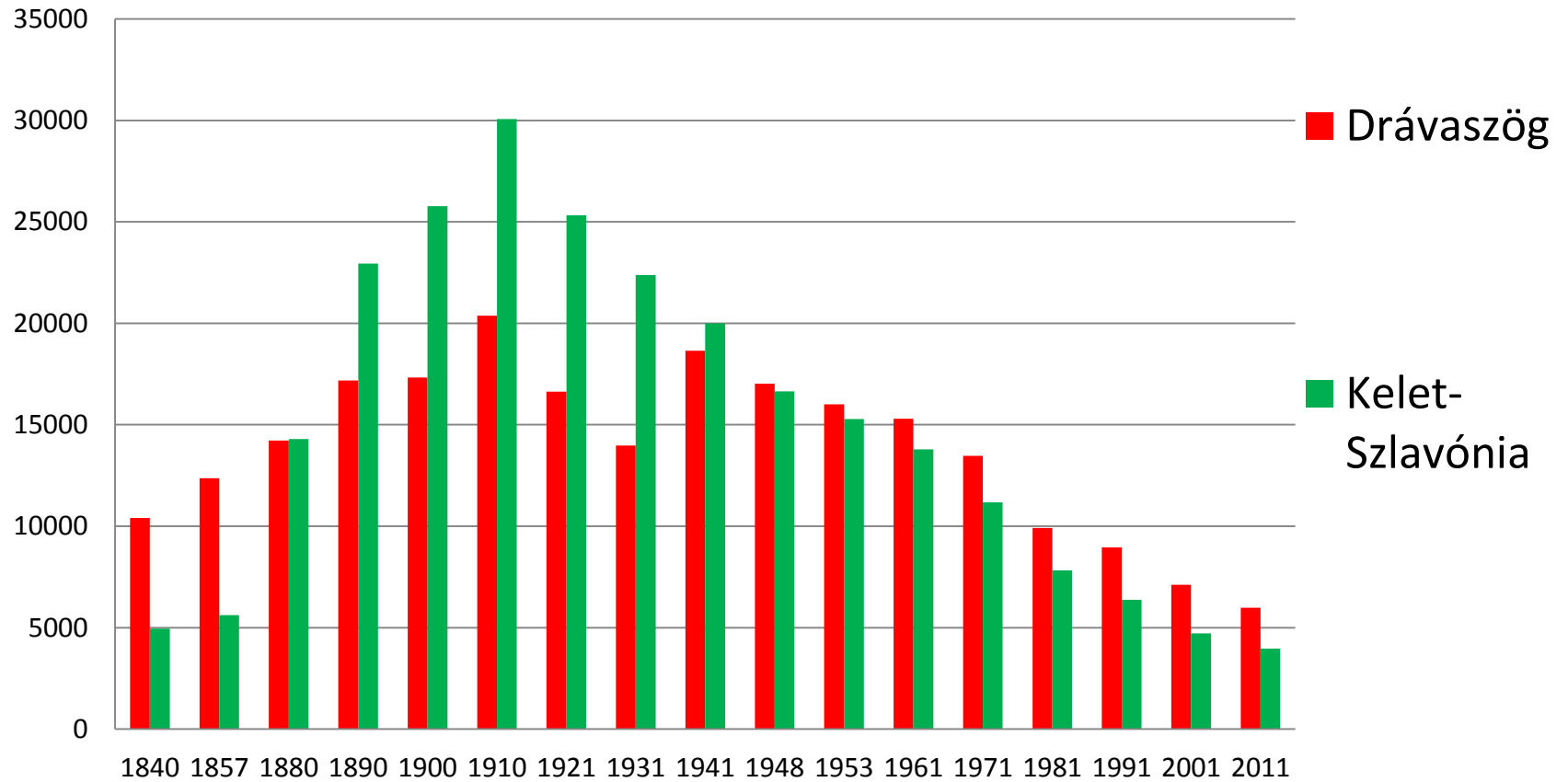
A magyar többségű települések számának változása Horvátország mai területén (1495-2011)



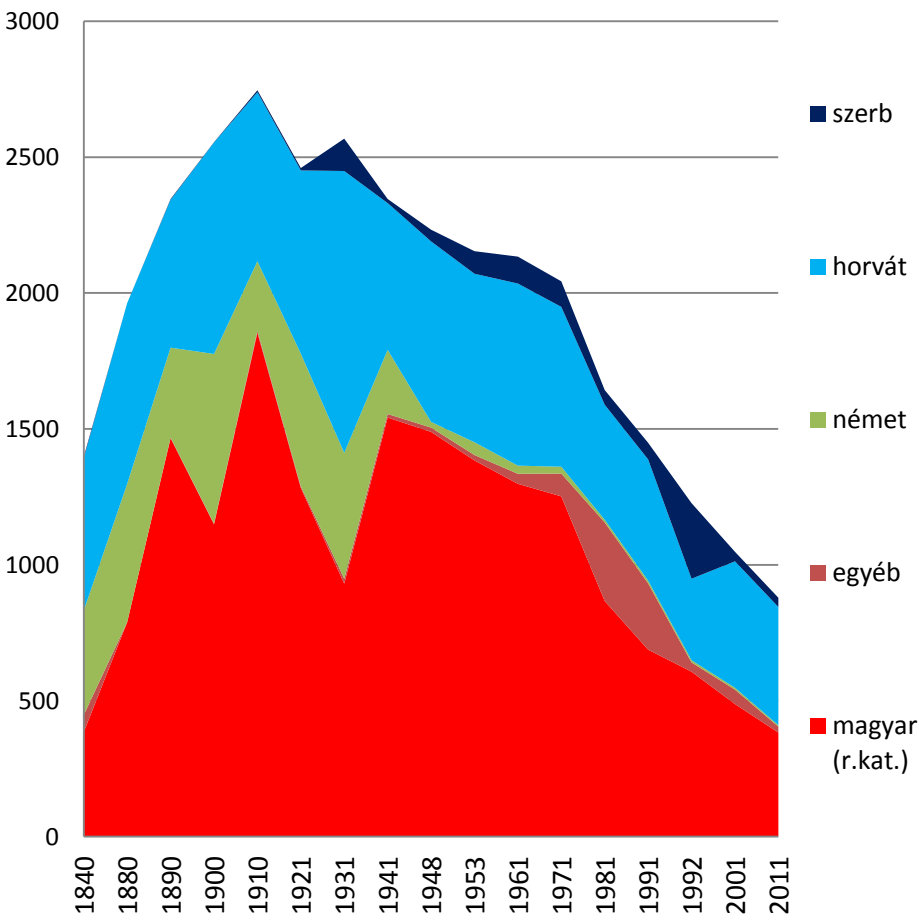
A települések megoszlása etnikai többség szerint Baranya horvátországi részén (Drávaszögben) 1495 - 2011 között



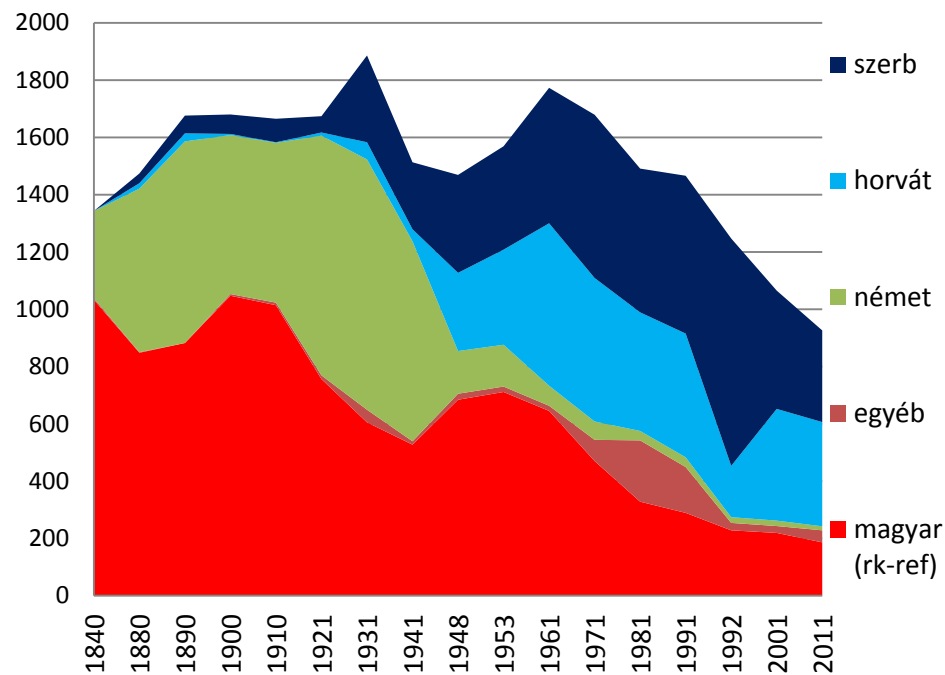
A drávaszögi és kelet-szlavóniai magyarok számának változása (1840-2011)



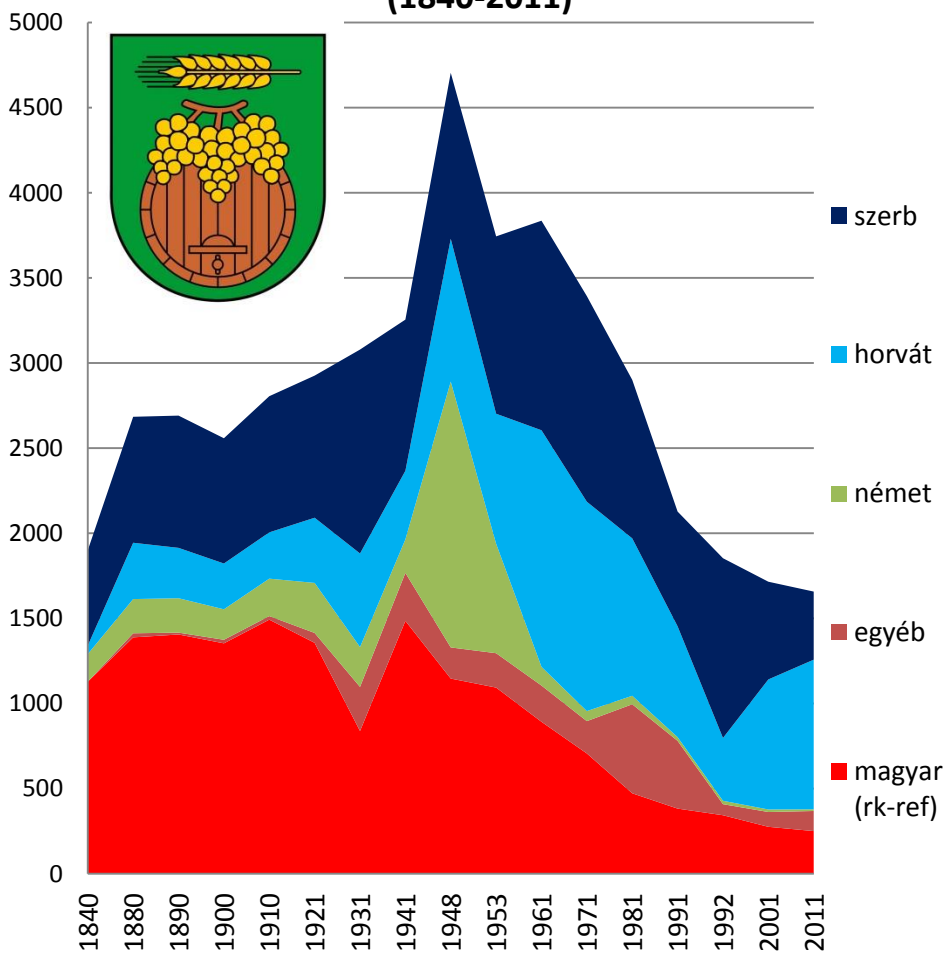
Kiskőszeg (Batina) népessége nyelvi-etnikai összetételének változása (1840-2011)



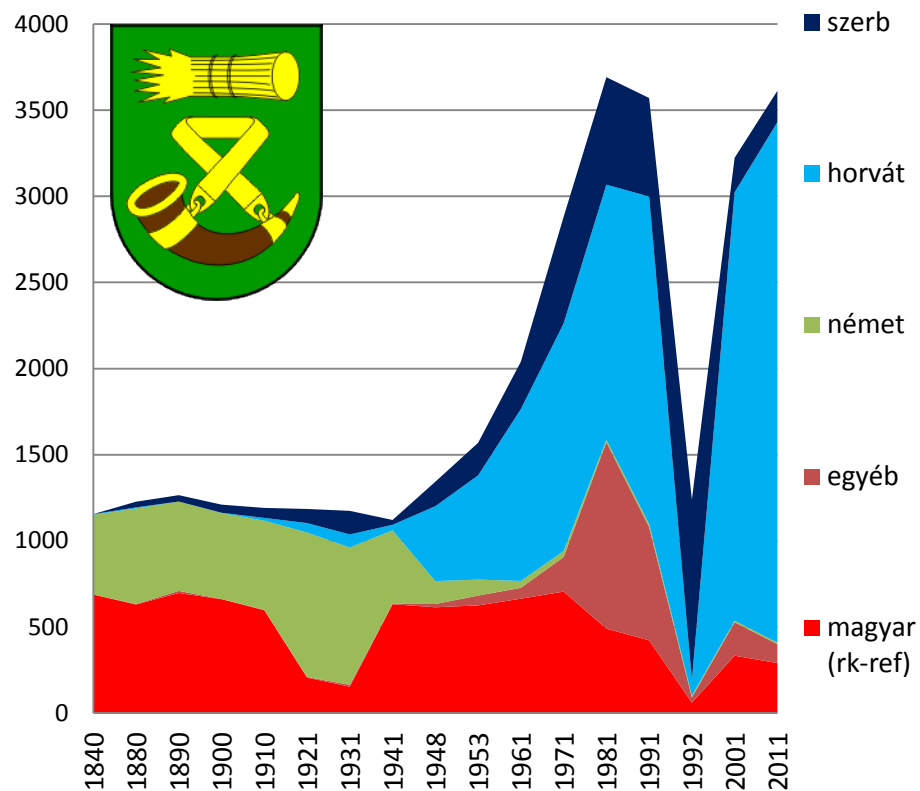
Karancs (Karanac) népessége nyelvi-etnikai összetételének változása (1840-2011)



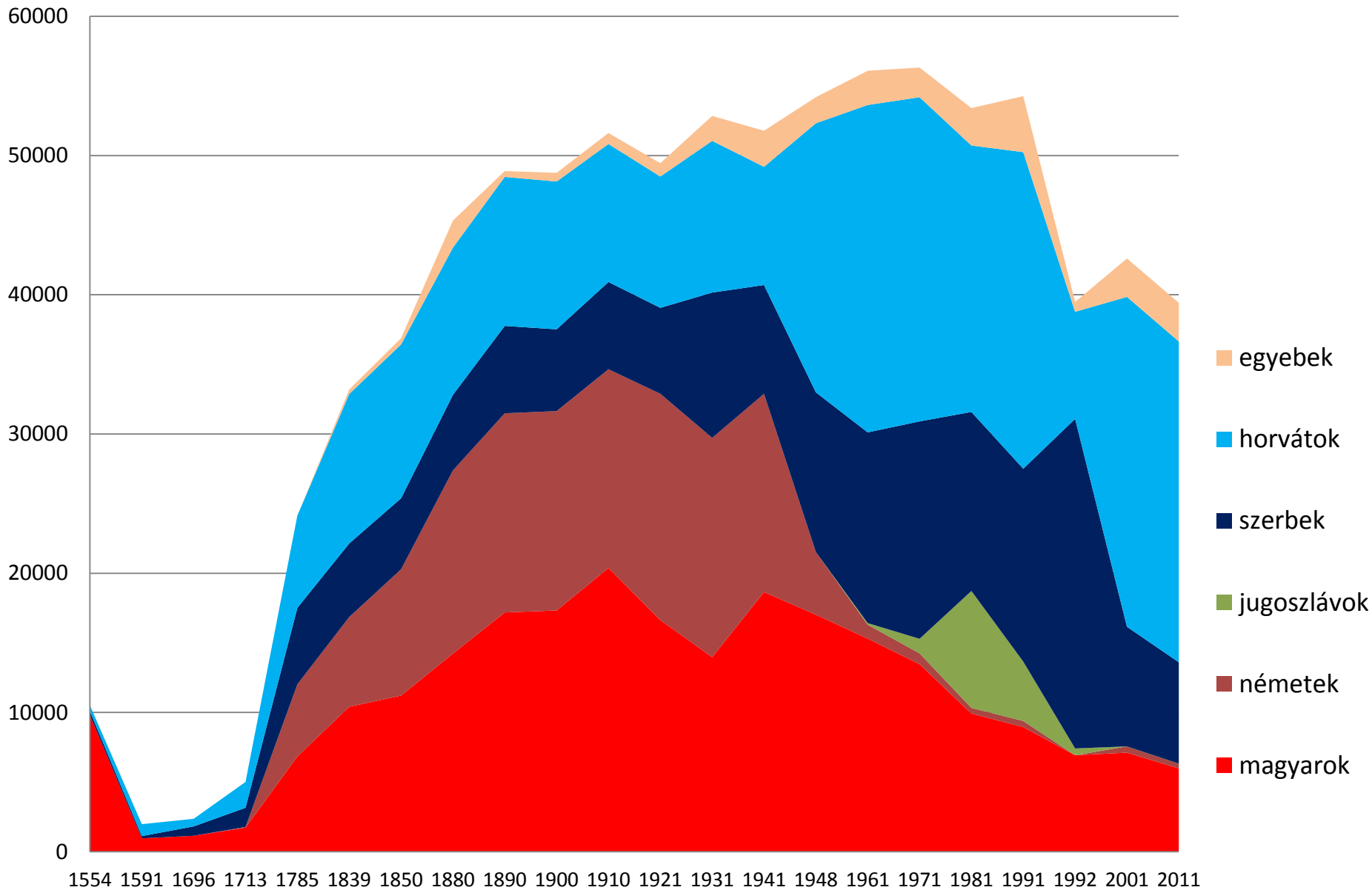
**Hercegszőlős (Kneževi Vinogradi) népessége
nyelvi-etnikai összetételének változása
(1840-2011)**



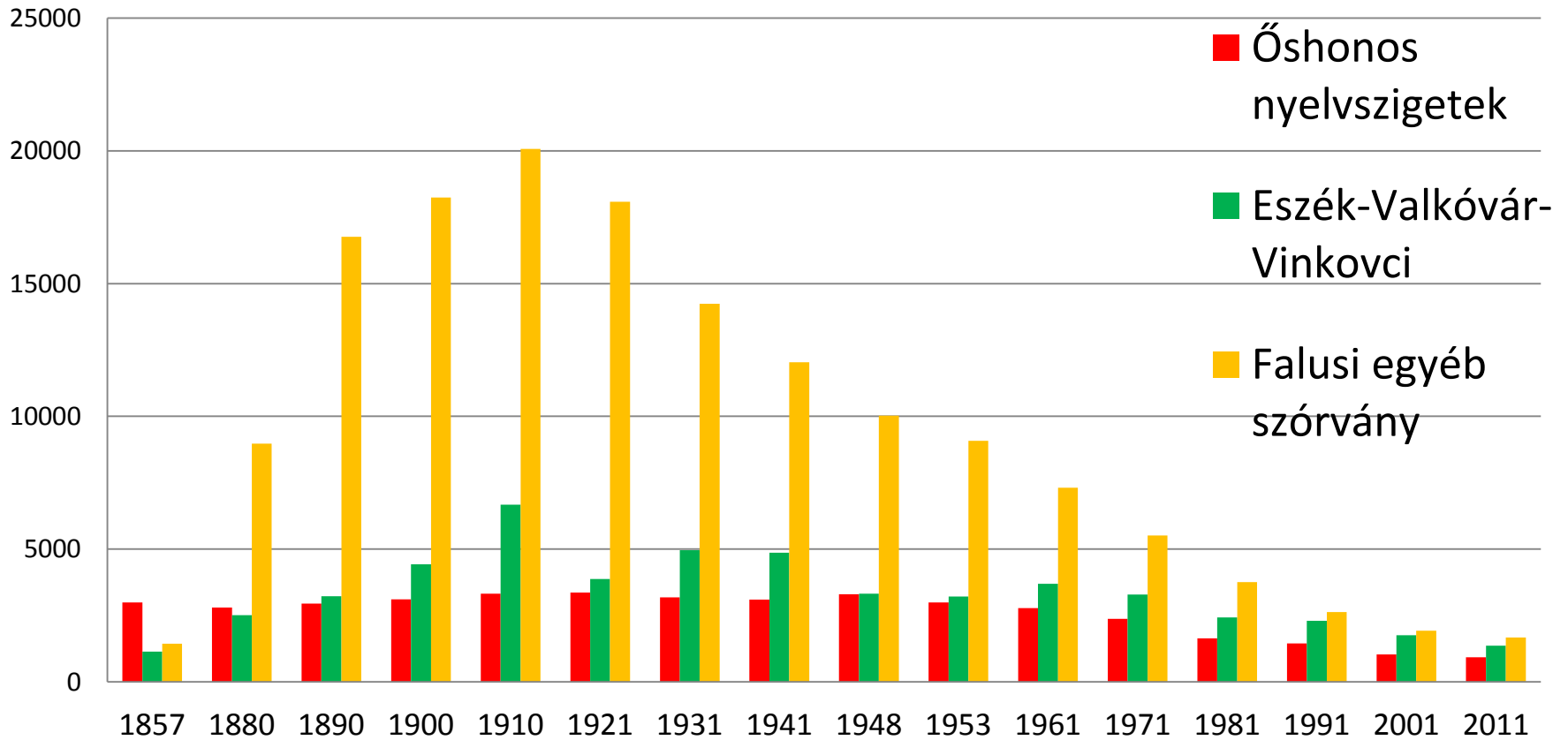
**Bellye (Bilje) népessége nyelvi-etnikai
összetételének változása
(1840-2011)**



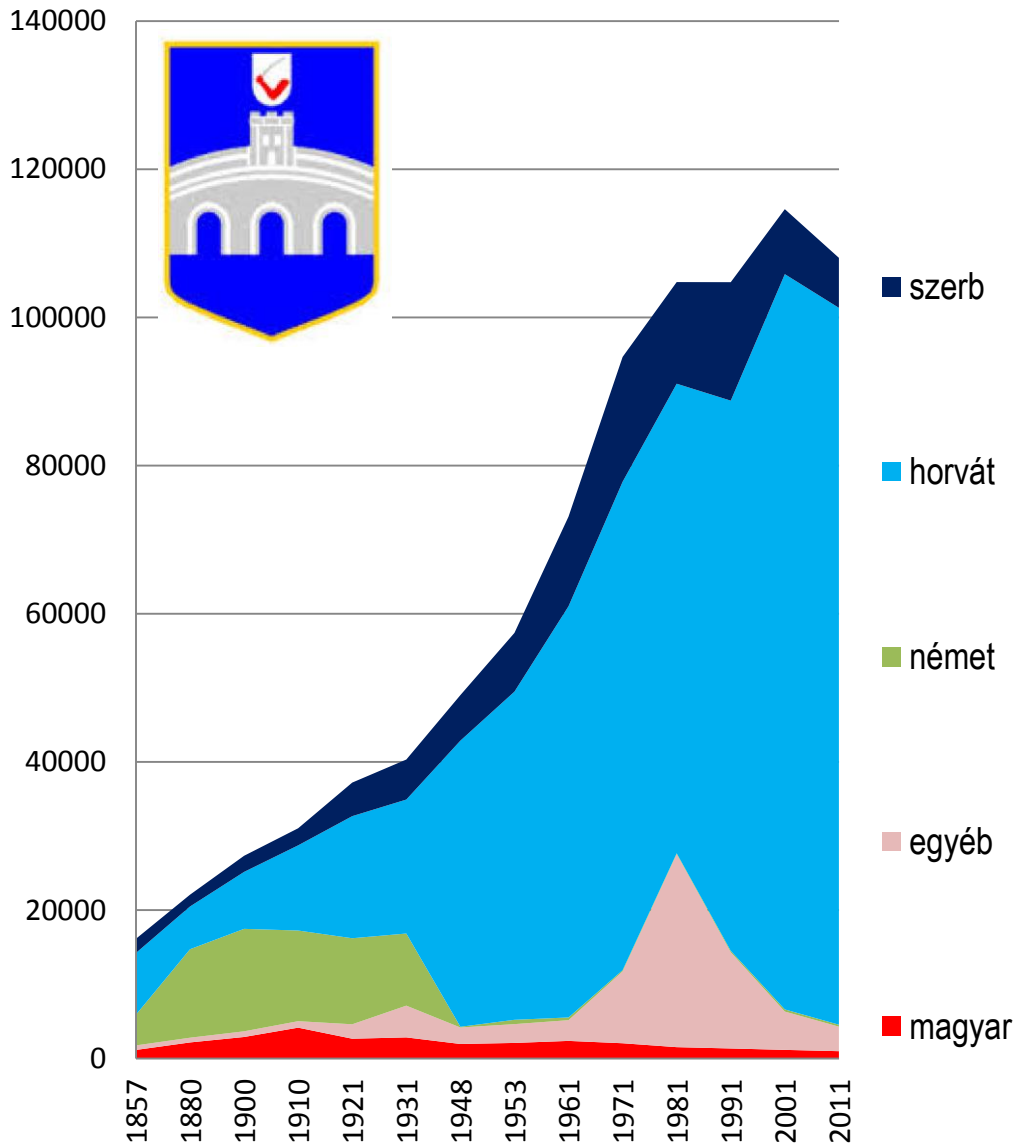
Drávaszög népessége anyanyelvi-nemzetiségi összetételének változása (1554-2011)



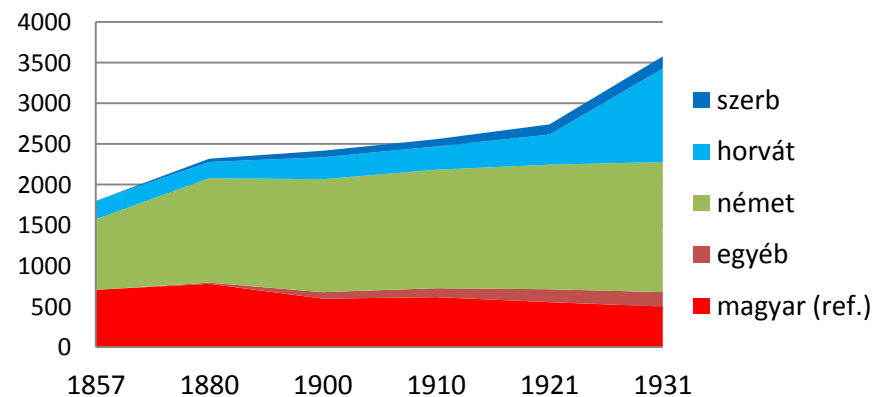
A kelet-szlavóniai magyarok számának változása településtípusok szerint (1857-2011)



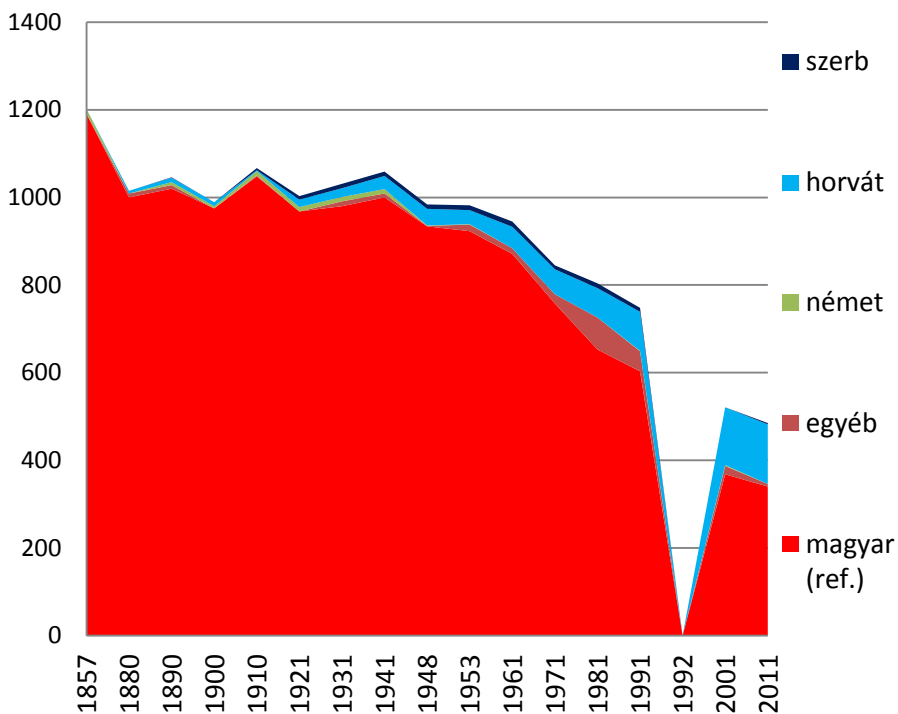
A népesség nyelvi-etnikai összetételének változása Eszék (Osijek) mai területén (1857-2011)



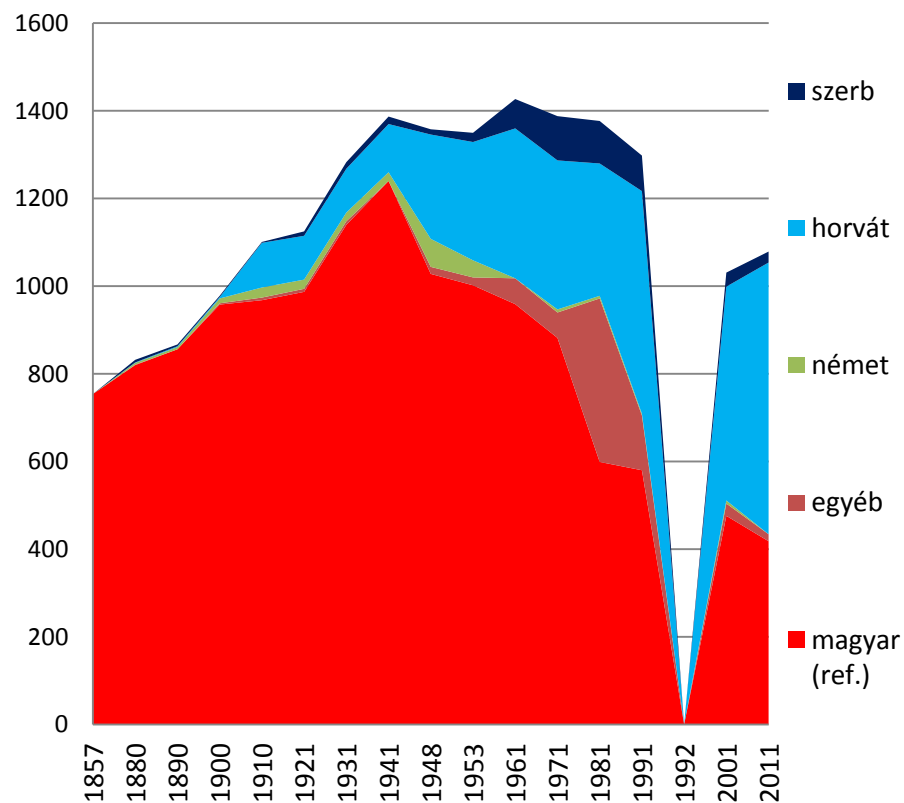
Rétfalu (Ritfala - Osijek) népessége nyelvi-etnikai összetételének változása (1857-1931)



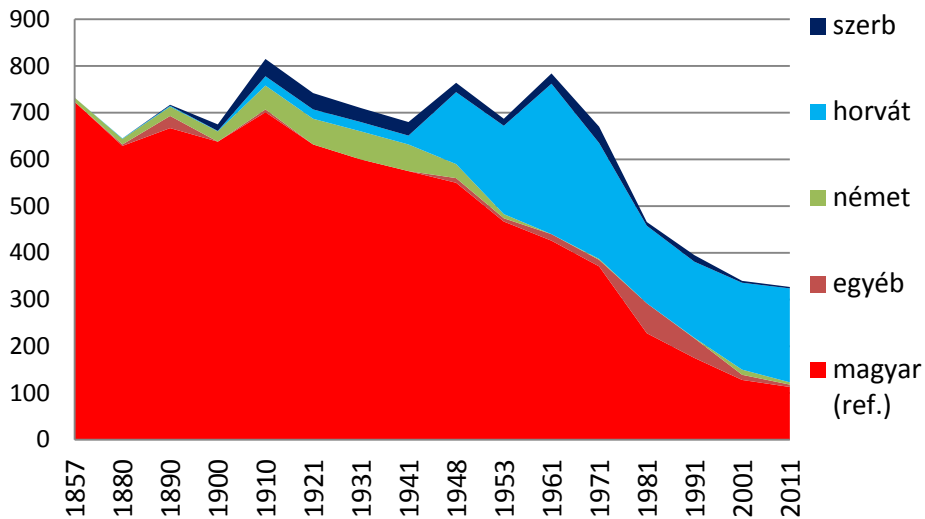
Kórógy (Korog) népessége nyelvi-etnikai összetételének változása (1857-2011)



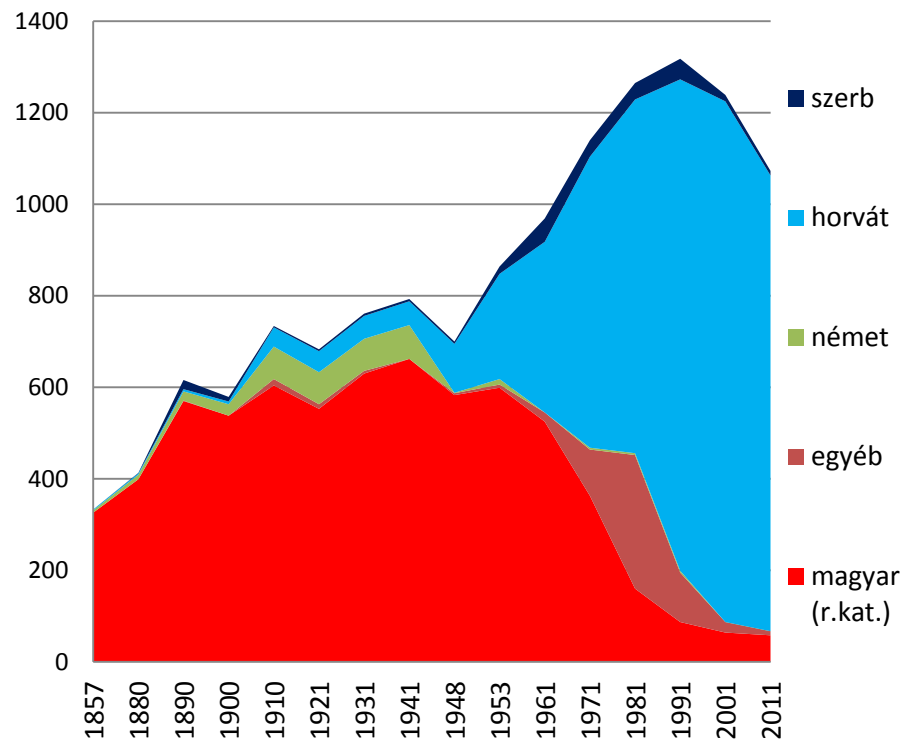
Szentlászló (Laslovo) népessége nyelvi-etnikai összetételének változása (1857-2011)



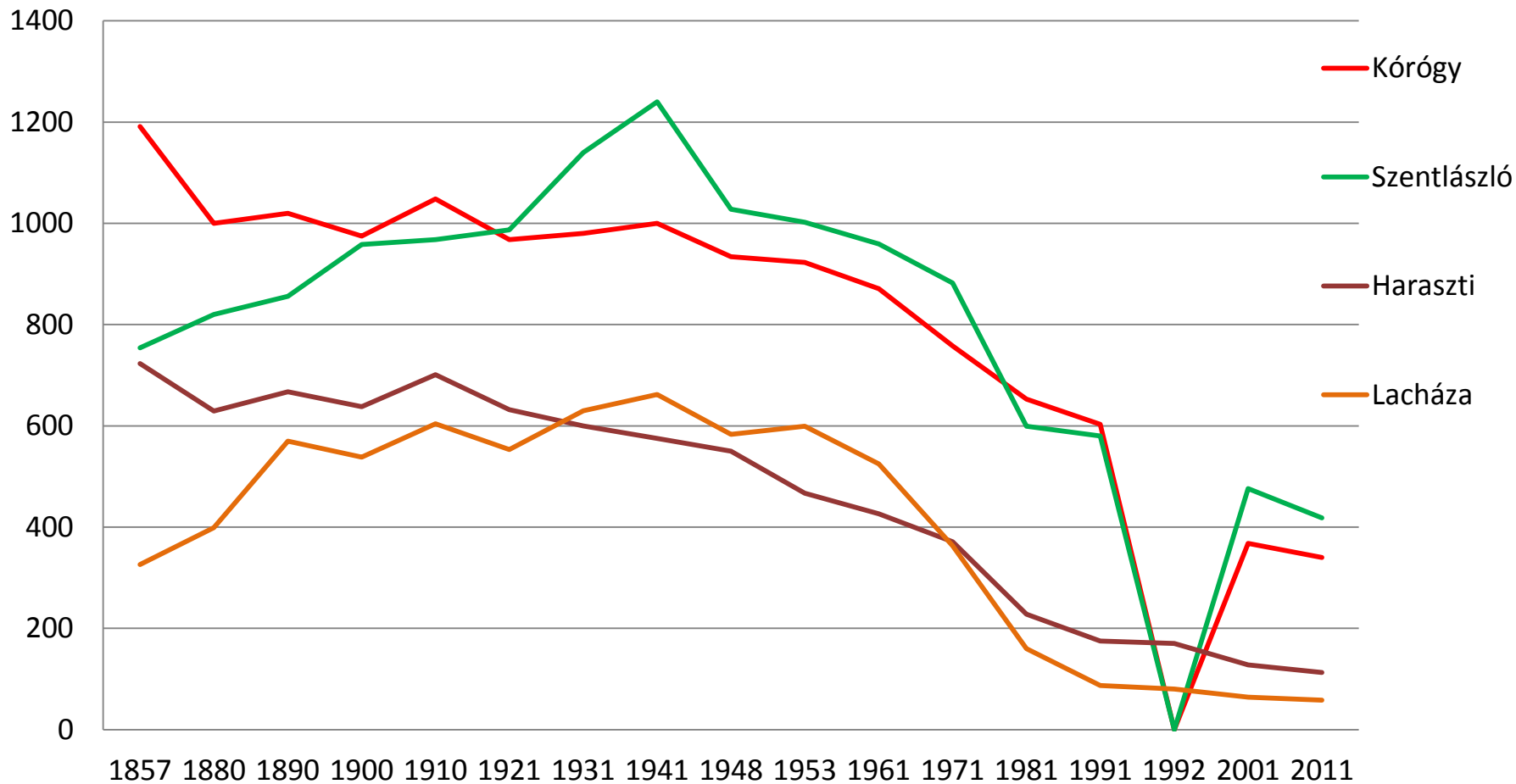
Haraszti (Hrastin) népessége nyelvi-etnikai összetételének változása (1857-2011)



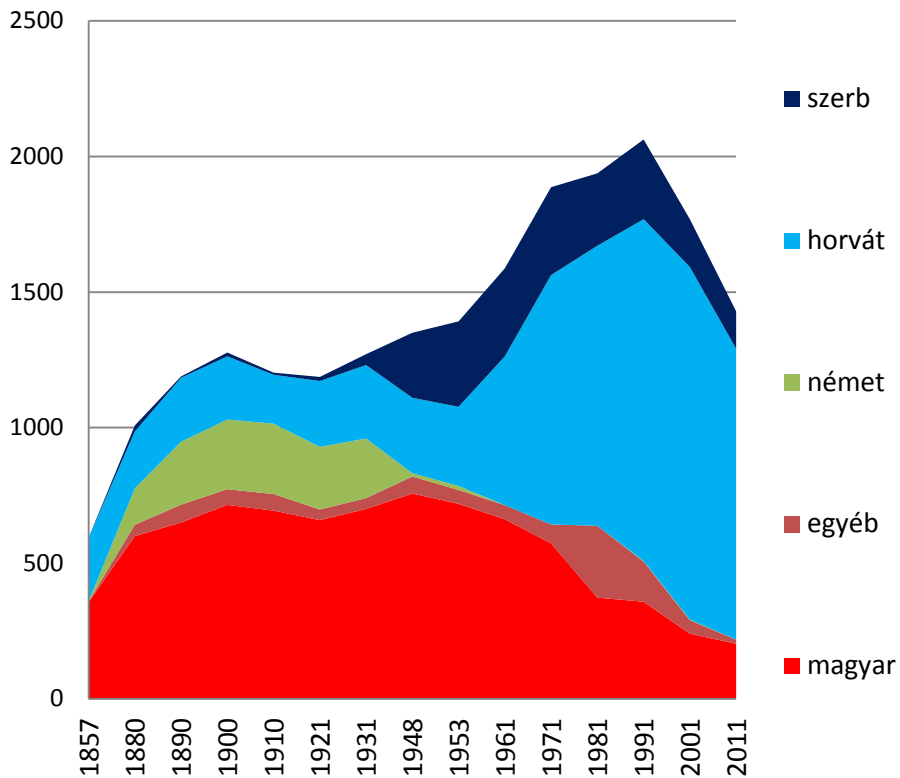
Lacháza (Vladislavci) népessége nyelvi-etnikai összetételének változása (1857-2011)



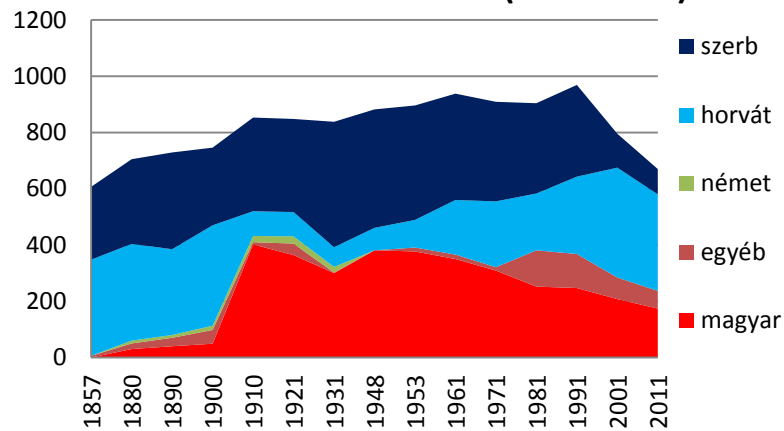
A magukat magyarnak vallók számának változása a kelet-szlavóniai őshonos magyar falvakban (1857-2011)



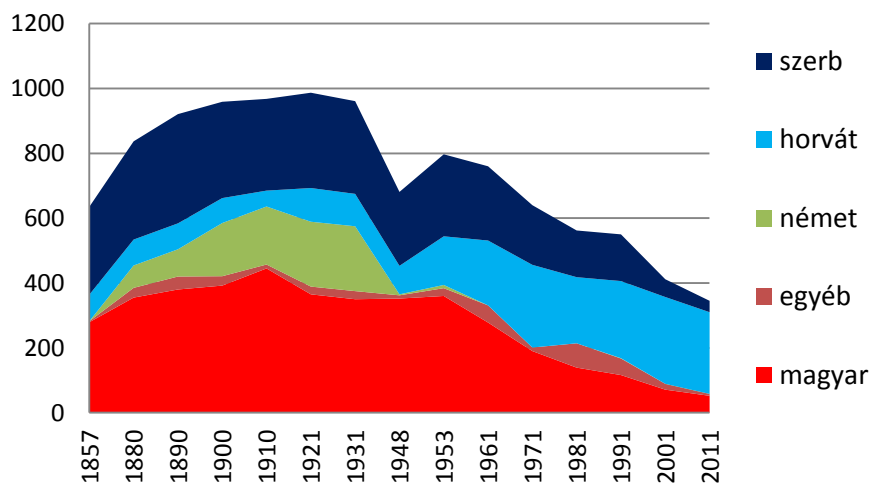
Ójankovác (Stari Jankovci) népessége nyelvi-etnikai összetételének változása (1857-2011)



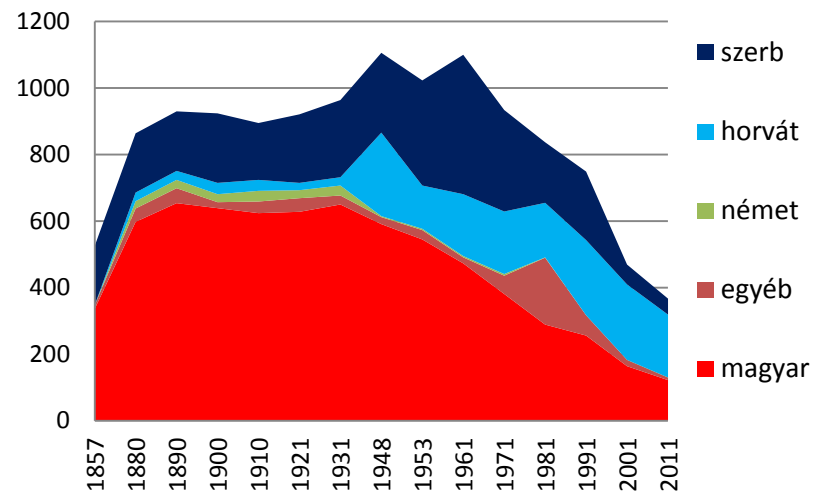
Marinci népessége nyelvi-etnikai összetételének változása (1857-2011)



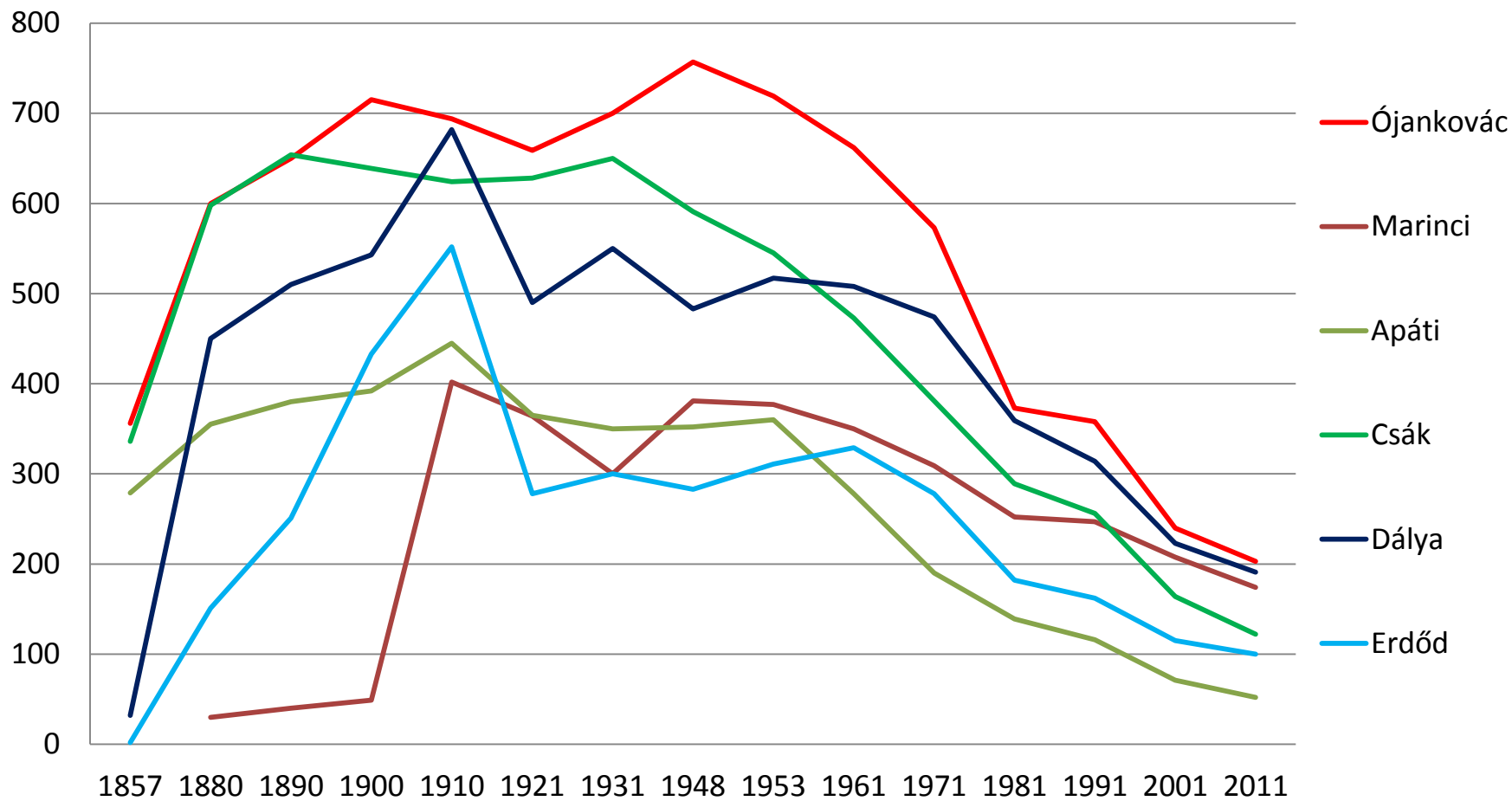
Apáti (Opatovac) népessége nyelvi-etnikai összetételének változása (1857-2011)



Csák (Čakovci) népessége nyelvi-etnikai összetételének változása (1857-2011)



A magukat magyarnak vallók számának változása néhány Duna melléki faluban (1857-2011)



A legnépesebb kelet-horvátországi magyar közösségek								
2011	2011	2011	2001	2001	2001	1991	1991	1991
882	Osijek	Eszék	1035	Osijek	Eszék	1344	Osijek	Eszék
580	Lug	Laskó	702	Zmajevac	Vörösmart	888	Zmajevac	Vörösmart
575	Zmajevac	Vörösmart	658	Lug	Laskó	834	Lug	Laskó
430	Suza	Csuza	507	Darda	Dárda	694	Vukovar	Valkóvár, Vukovár
421	Darda	Dárda	500	Suza	Csuza	688	Batina	Kiskőszeg
418	Kopačevo	Kopács	488	Batina	Kiskőszeg	664	Suza	Csuza
418	Laslovo	Szentlászló	481	Kopačevo	Kopács	626	Darda	Dárda
383	Batina	Kiskőszeg	476	Laslovo	Szentlászló	610	Kopačevo	Kopács
367	Vardarac	Várdaróc	423	Vardarac	Várdaróc	603	Korog	Kórógy
340	Korog	Kórógy	368	Korog	Kórógy	580	Laslovo	Szentlászló
327	Vukovar	Valkóvár, Vukovár	361	Vukovar	Valkóvár, Vukovár	536	Vardarac	Várdaróc
290	Bilje	Bellye	333	Bilje	Bellye	422	Bilje	Bellye
268	Kotlina	Sepse	300	Novi Bezdán	Újbezdán	416	Kotlina	Sepse
268	Novi Bezdán	Újbezdán	298	Kotlina	Sepse	382	Kneževi Vinogradi	Hercegszőlős
250	Kneževi Vinogradi	Hercegszőlős	275	Kneževi Vinogradi	Hercegszőlős	358	Stari Jankovci	Ójankovác
203	Stari Jankovci	Ójankovác	240	Stari Jankovci	Ójankovác	329	Novi Bezdán	Újbezdán
191	Dalj	Dálya	223	Dalj	Dálya	314	Dalj	Dálya
186	Karanac	Karancs	219	Karanac	Karancs	289	Karanac	Karancs
174	Marinci	Marinc	207	Marinci	Marinc	260	Vinkovci	Vinkovce
158	Vinkovci	Vinkovce	203	Vinkovci	Vinkovce, Szentillye	256	Čakovci	Csák
122	Čakovci	Csák	164	Čakovci	Csák	247	Marinci	Marinc
115	Draž	Darázs	151	Draž	Darázs	212	Draž	Darázs
113	Hrastin	Haraszti	128	Hrastin	Haraszti	178	Podolje	Nagybodolya
100	Erdut	Erdőd	126	Podolje	Nagybodolya	175	Hrastin	Haraszti
98	Podolje	Nagybodolya	115	Erdut	Erdőd	162	Erdut	Erdőd
						116	Opatovac	Apáti
						105	Ilok	Újlak



Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

